

**CWMPAS:
BWRDD DIOGELU OEDOLION
CANOLBARTH A GORLLEWIN CYMRU**

**Dogfen Ganllaw Ranbarthol ynghylch
Trothwy Diogelu Oedolion**

CYDWEITHREDIAD CANOLBARTH A GORLLEWIN CYMRU

CYNNWYS:**Tudalen**

Rhagarweiniad	3
Deddfwriaeth a Dyletswydd Statudol Llywodraeth Leol/Partneriaid	4
Dymuniadau, Teimladau a Chydsyniad	5
Galluedd Meddyliol a Budd Pennaf	6
Eiriolaeth mewn Diogelu	6
Ffurio Barn / Gwneud Penderfyniadau Proffesiynol	7
Gwneud Atgyfeiriad Diogelu	8
Diffiniadau	9
Siart Llif Proses yr Ymholiad Diogelu	10
Y Penderfyniad	11
Pryderon ynghylch Ymarfer Gwael/Safonau Gwasanaeth	12
Pryderon Proffesiynol	12
Camdriniaeth Sefydliadol / Gyfundrefnol	12
Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV)	14
Adolygiadau Ymarfer Oedolion	15
Fforymau Proffesiynol Amlasiantaethol	15
Y Rhyngwyneb â Diogelu Plant	16
Canllaw Trothwy Diogelu	17-26
Canllaw Trothwy Pryderon ynghylch Ymarfer Gwael/Safonau Gwasanaeth	27-31
Canllaw Trothwy Cyflym ar gyfer Gwasanaethau dan Gontract	32

Atodiadau:**Tudalen**

Atodiad 1 – Ffurflen Atgyfeirio Diogelu Oedolion (MARF)	33-38
Atodiad 2 – Ffurflen Atgyfeirio Pryderon ynghylch Ymarfer Gwael/Safonau Gwasanaeth	39-41

Geirfa

CWMPAS – Gweithio ar y cyd a Chynnal Partneriaeth mewn Diogelu Oedolion (Bwrdd Diogelu Oedolion Rhanbarthol)

CYSUR – Diogelu Plant ac Ieuentid, Uno'r Rhanbarth (Bwrdd Diogelu Plant Rhanbarthol)

DNACPR – Peidiwch â Cheisio Adfywio'r Galon a'r Ysgyfaint

VAWDASV – Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol

MARAC – Cynhadledd Asesu Risg Amlasiantaethol

MAPF – Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol

APR – Adolygiad Ymarfer Oedolion

Fersiwn	Dyddiad Diwygio	Y Broses Ymgynghori	Perchennog	Dyddiad Cymeradwyo gan y Bwrdd Gweithredol	Dyddiad Adolygu
V1	23/3/18	Gweithgor Diogelu Oedolion		D/B	D/B
V1.10	1/5/2018	Ymgynghoriad Rhanbarthol drwy grwpiau ffocws wedi'u targedu a rhith-ymgynghori	Is-grŵp Polisiâu a Gweithdrefnau		

Rhagarweiniad

Cydnabyddir yn gyffredinol fod ymarferwyr a darparwyr gwasanaeth yn gweithio'n ddiflino i gefnogi'r bobl fwyaf agored i niwed yn ein cymunedau, weithiau mewn sefyllfaoedd heriol. Yn anffodus, yn ystod y gwaith hwn, fe fydd yna adegau fydd yn peri pryder ynghylch diogelwch yr oedolion y maent yn gweithio gyda hwy. Mae'n hollbwysig i bob asiantaeth wybod beth i'w wneud pan fydd yn canfod neu'n amau bod oedolyn yn wynebu risg o gamdriniaeth neu esgeulustod a'i bod yn mynd ati'n rhagweithiol i gyfrannu at atal niwed a chamdriniaeth rhag digwydd neu waethygu. Nid yw penderfynu pryd y dylid atyfeirio testun pryder diogelu at yr Awdurdod Lleol a deall sut y gellid neu y dylid rheoli pryderon yn glir bob amser.

Er mwyn rhoi arweiniad a sicrhau cysondeb rhanbarthol, datblygwyd y 'ddogfen ganllaw trothwy diogelu oedolion' ganlydol gan CWMPAS, sef Bwrdd Diogelu Oedolion Canolbarth a Gorllewin Cymru, mewn cydweithrediad ag asiantaethau sy'n bartneriaid a thrwy ymgynghori â staff rheng flaen.

Diben y ddogfen ganllaw trothwy yw sicrhau bod ein hymateb ni i gyd o fewn y rhanbarth, i gadw pobl yn ddiogel, yn briodol ac yn gymesur i'r esgeulustod / camdriniaeth a ganfuwyd neu'r risg o hynny. Mae hyn yn golygu nad gweithdrefnau diogelu ffurfiol fydd y ffordd orau bob amser na'r unig ffordd o fynd i'r afael â materion sy'n codi.

Rhydd y ddogfen ganllaw enghreifftiau o'r math o bryderon a all beri, neu na fydd yn peri, bod angen atgyfeiriad diogelu at yr Awdurdod Lleol gan nad yw'r pryderon efallai o natur gamdriniol neu esgeulus, y rheiny fydd angen eu hatgyfeirio ond sy'n debygol o gael eu rheoli mewn ffordd fwy priodol a'r rheiny fydd yn ddi-os yn ysgogi gweithdrefnau diogelu ffurfiol. Mae rhai pryderon yn ymwneud ag ymarfer gwael neu ansawdd gwael y gwasanaethau a ddarperir, y bydd yn rhaid eu rheoli'n briodol. Mae'r canllawiau ychwanegol ynghylch ymarfer/safonau gwasanaeth gwael (Tudalen 32) yn ymwneud â darparwyr a gomisiynir gan Gynghorau Sir Gaerfyrddin, Sir Benfro, Powys a Cheredigion

Beth sy'n bryder ynglŷn ag ansawdd a safonau darparu gwasanaeth (ymarfer gwael) a beth sy'n gam-drin neu'n esgeulustod?

Ceir cryn ddadlau ynghylch y gwahaniaeth rhwng ansawdd gofal neu gymorth (ymarfer gwael) ac esgeulustod. Os yw person yn gwbl ddiybnnol ar gymorth pobl eraill i ddiwallu ei anghenion sylfaenol, gall 'ymarfer gwael' parhaus arwain at niwed difrifol neu farwolaeth.

Mae ymarfer gwael yn bryder sy'n ymwneud ag ansawdd a safonau darparu gwasanaeth. Elfennau defnyddiol wrth benderfynu a oes ymarfer gwael wedi digwydd, lle nad oes angen camau gweithredu o dan bolisi a gweithdrefn Diogelu er mwyn diogelu'r oedolyn, yw canfod a yw testun y pryder:

- yn ddigwyddiad 'un tro' i un unigolyn
- heb arwain at unrhyw niwed
- yn dangos bod angen gweithredu diffiniedig

Rhaid i ddigwyddiadau sy'n dangos bod ymarfer gwael yn effeithio ar fwy nag un oedolyn, neu fod ymarfer gwael yn ailddigwydd ac nad digwyddiad 'un tro' ydyw, arwain at gychwyn gweithdrefnau Diogelu Oedolion gan y gall y digwyddiadau hyn fod yn ddangosyddion da o gam-drin sefydliadol mwy eang.

Weithiau mae digwyddiad 'un tro' yn arwydd bod safonau darparwyr iechyd neu ofal wedi gostwng.

Mae'r dull cymesur hwn o reoli risg yn sicrhau y cymerir y camau iawn gan y bobl iawn ar yr adeg iawn. Mae hefyd yn sicrhau y rhoddir sylw priodol i ddymuniadau a theimladau'r unigolion dan sylw, a ddylai gael eu galluogi i wneud eu penderfyniadau gwybodus eu hunain.

Egwyddorion y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant

Mae [Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014](#) yn darparu sylfaen ddeddfwriaethol gadarn, sy'n seiliedig ar egwyddorion sy'n sicrhau bod yr oedolyn yn cadw'r rheolaeth ar ei benderfyniadau ei hun, neu bod y penderfyniadau y rhai lleiaf cyfyngol ac er budd pennaf y person hwnnw, pan na fydd yn gallu gwneud penderfyniadau drosto'i hun.

Egwyddorion sylfaenol y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yw:

- **Llais a rheolaeth** – gosod yr unigolyn a'i anghenion yng nghanol ei ofal a rhoi llais iddo a rheolaeth dros sicrhau'r canlyniadau fydd yn ei gynorthwyo i gael lles.
- *“Maen nhw'n gofyn i mi beth sydd amaf ei eisiau fel canlyniadau i'r broses ddiogelu ac mae'r rhain yn dylanwadu'n uniongyrchol ar yr hyn sy'n digwydd.”*
- **Atal ac ymyrryd yn gynnar** – cynyddu gwasanaethau ataliol o fewn y gymuned i gadw angen critigol rhag gwaethygu.
- *“Rydw i'n derbyn gwybodaeth glir a syml ynghylch beth ydy camdriniaeth, sut i adnabod arwyddion a'r hyn y gallaf ei wneud i edrych am help.”*
- **Llesiant** – cynorthwyo pobl i sicrhau eu lles eu hunain a mesur llwyddiant gofal a chymorth.
- *“Rydw i'n teimlo'n hapus ynglŷn â'r cymorth yr ydw i'n ei dderbyn a'm bod wedi cael fy ngalluogi i gymryd rhan yn y broses.”*
- **Cydgynhyrchu** – annog unigolion i gymryd mwy o ran mewn cynllunio a darparu gwasanaethau.
“Rydw i'n cael fy nghynorthwyo i gymryd rhan yn y broses o benderfynu i'r graddau y mae amaf eisiau ac yr wyf yn medru.”

Dyletswydd Awdurdod Lleol

Pan wneir atgyfeiriad diogelu at yr Awdurdod Lleol, mae dyletswydd gyfreithiol ar yr Awdurdod i wneud ymholiadau (neu beri iddynt gael eu gwneud) ac amddiffyn yn ddigonol ac edrych i mewn i achosion lle mae camdriniaeth neu esgeulustod wedi digwydd neu lle mae perygl o hynny. Pwrpas ymholiad diogelu yw i'r Awdurdod Lleol gael eglurder ar faterion a phenderfynu pa gamau gweithredu (os o gwbl) sydd angen eu cymryd er mwyn amddiffyn yr oedolyn dan sylw rhag camdriniaeth a/neu esgeulustod. Os oes angen unrhyw gam gweithredu, yna cyfrifoldeb yr Awdurdod Lleol yw cymryd yr awenau wrth gyd-drefnu pa gam sy'n briodol a phwy sydd i'w gymryd.

Yn aml, atgyfeirir materion at yr Heddlu os ydynt yn ymwneud â Masnachu mewn Pobl, Cam-drin Domestig gan gynnwys Priodasau Gorfodol, Troseddau Seiliedig ar Anrhydedd, Anffurfio Organau Rhywiol Merched, Camfanteisio'n Rhywiol (gan gynnwys anfon negeseuon rhywiol a delweddau anwedus) a throseddau casineb/cyfeillio, a bydd yr Heddlu yn arwain yr ymchwiliadau ac yn rheoli'r ymateb amlasiantaethol. Fodd bynnag, os canfyddir anghenion am ofal a chymorth, dylid cysylltu â'r Awdurdod Lleol fel y gellir gwneud ymholiadau cychwynnol ynglŷn â lles yr unigolyn dan sylw.

Dyletswydd Asiantaeth sy'n Bartner i Adrodd

Er y disgwylir i bob asiantaeth adrodd am bryderon wrth yr Awdurdod Lleol os oes ganddynt **achos rhesymol dros amau** bod **oedolyn mewn perygl o gamdriniaeth neu esgeulustod**, fel y'i diffinnir yn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, mae'r ddogfen hon yn gweithredu fel nodyn i atgoffa Asiantaethau sy'n Bartneriaid bod ganddynt ddyletswydd gyfreithiol i wneud hynny.

Cyfrifoldeb ac Atebolrwydd

Mae diogelu yn ei gyd-destun ehangach yn gyfrifoldeb ar bawb ond er y byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i gynorthwyo oedolion, byddwn yn disgwyl i weithwyr proffesiynol gymryd "**meddiant**" o'u pryderon a chymryd cyfrifoldeb am y gwaith y mae angen ei wneud i gadw unigolion yn ddiogel. Mae hyn yn cynnwys cymryd camau cyn, yn ystod ac ar ôl i atgyfeiriad diogelu gael ei wneud.

Canlyniadau

Rhaid i ymyriadau i atal ac amddiffyn oedolion rhag camdriniaeth a/neu esgeulustod ganolbwyntio ar y canlyniadau y mae ar bobl eu heisiau a'u galluogi i gadw rheolaeth ar eu bywydau. Mae cynnal urddas, parch, dewis ac annibyniaeth gymaint â phosibl yn egwyddor sylfaenol yn unrhyw ymyriad gan gynnwys diogelu.

Dymuniadau a Theimladau

Mae gan oedolion yr hawl i wneud penderfyniadau ynglŷn â'u bywydau hyd yn oed os ydym ni'n meddwl bod y penderfyniadau hynny yn annoeth. Yn ganolog i'r dull hwn, rhaid cael yr oedolyn i gymryd rhan mewn sgwrs ynglŷn â sut orau i ymateb i'w sefyllfa, gan sicrhau ei fod yn cael llais, dewis a rheolaeth yn ogystal â gwell ansawdd bywyd a lles a diogelwch. Dylid cael sgwrs onest gyda'r oedolyn yn esbonio'r pryder. Byddai peidio â chaniatáu i'r person wneud penderfyniadau mewn amgylchiadau o'r fath fel cyflawni camdriniaeth bellach.

Cydsyniad

Lle bynnag y bo'n bosibl, rhaid i chi gael cydsyniad yr unigolyn a gofyn am ei farn oni bai bod gwneud hynny yn debygol o gynyddu'r risg iddo ef neu hi neu roi eraill mewn perygl. Dylid rhoi'r wybodaeth i'r unigolyn yn y fath fodd fel y gellir cael cydsyniad gwybodus. Os na roddir cydsyniad i rannu gwybodaeth, gan gynnwys codi pryder ynghylch diogelu, yna dylid cymryd camau gwahanol i leihau'r perygl i'r oedolyn. Nid yw'r diffyg cydsyniad yn dileu'r angen i gymryd camau ataliol os a lle bo'n briodol.

Gwrthwneud Cydsyniad

Pan nad oes ar oedolyn, sydd â'r gallu i wneud penderfyniad gwybodus ynglŷn â'i ddiogelwch ei hun, eisiau i unrhyw gamau gael eu cymryd, nid yw hyn bob amser yn gwrthwneud cyfrifoldeb gweithiwr proffesiynol i fynegi pryder diogelu wrth yr Heddlu neu'r Awdurdod Lleol. Mewn amgylchiadau lle mae eraill mewn perygl, gan gynnwys plant, neu lle bydd trosedd efallai wedi ei chyflawni, neu lle mae'r oedolyn yn cael ei orfodi, ei reoli neu ei ddychryn, dylid codi pryder diogelu.

Darparu Gwybodaeth

Dylai'r oedolyn dderbyn gwybodaeth glir a theimlo'n wybodus ynghylch y cymorth sydd ar gael, y rheswm dros godi'r pryder ac os cymerir camau yn erbyn ei ddymuniad (h.y. heb gydsyniad), y rheswm am hyn. Nid yw hyn yn atal rhannu gwybodaeth â phartneriaid perthnasol. Fodd bynnag, mae'n arfer da i hysbysu'r oedolyn y bydd hyn yn digwydd oni bai y byddai gwneud hynny yn cynyddu'r risg o niwed. Rhaid rhoi ystyriaeth i anghenion cyfathrebu penodol y person wrth ddarparu gwybodaeth a thrwy gydol unrhyw ymyriad.

Galluedd Meddyliol / Asesu Galluedd

Pan fo ymholiad diogelu yn canfod problemau galluedd, rhaid i berson priodol a chymwys gynnal asesiad o alluedd. Yng nghyd-destun diogelu, gallai'r galluedd dan sylw ymwneud, er enghraifft, â gallu'r oedolyn i wneud penderfyniadau penodol ynglŷn â'i sefyllfa neu i gydweithredu â'r Awdurdod Lleol wrth gynnal yr ymholiad diogelu. Rhaid tybio bod gan berson y gallu, oni ddangosir bod diffyg galluedd. Rhaid rhoi pob cefnogaeth ymarferol a phriodol i'r person yn gyntaf i'w gynorthwyo i wneud y penderfyniad drosto'i hun. Ni ddylid penodi eiriolwr ond os yw pob cymorth ymarferol a phriodol i helpu'r unigolyn i wneud y penderfyniad wedi methu. Nodir bod galluedd bob amser yn rhywbeth amhendant a phenodol i'r penderfyniad.

Budd Pennaf

Rhaid i bopeth a wneir ar gyfer neu ar ran person sydd â diffyg galluedd fod er budd pennaf y person hwnnw. Gall person roi ei ddymuniadau a'i deimladau ef neu hi mewn datganiad ysgrifenedig os yw'n dymuno, y bydd rhaid i'r person sy'n gwneud y penderfyniad ei gymryd i ystyriaeth. Hefyd, ymgynghorir â gofalwyr ac aelodau'r teulu. Dylid talu'r sylw dyledus bob amser i 5 Egwyddor Allweddol y Ddeddf Galluedd Meddyliol.

Deddf Galluedd Meddyliol 2005 – 5 Egwyddor Allweddol

1. Mae gan bob oedolyn yr hawl i wneud ei benderfyniadau ef neu hi ei hun a rhaid rhagdybio bod ganddo ef neu hi'r gallu i wneud hynny oni phrofir fel arall. Mae hyn yn golygu na ellwch dybio nad yw rhywun yn medru gwneud penderfyniad drosto'i hun, yn unig am fod ganddo/i gyflwr meddygol neu anabled penodol.
2. Rhaid rhoi pob help ymarferol i berson cyn i neb ei drin fel un nad yw'n medru gwneud ei benderfyniadau ei hun. Mae hyn yn golygu y dylech wneud pob ymdrech i annog a chefnogi pobl i wneud y penderfyniad drostynt eu hunain. Os canfyddir bod yna ddifffyg galluedd, mae'n dal yn bwysig i chi gynnwys y person gymaint â phosibl wrth wneud penderfyniadau.
3. Mae gan bobl yr hawl i wneud penderfyniadau, y byddai eraill o bosibl yn eu hystyried yn annoeth neu'n anghyffredin. Ni ellwch drin rhywun fel person heb alluedd am y rheswm hwn. Mae gan bawb eu gwerthoedd, eu daliadau a'u hoff bethau, nad ydynt efallai yr un fath â rhai pobl eraill.
4. Rhaid i unrhyw beth a wneir ar gyfer neu ar ran person sydd â diffyg galluedd meddyliol gael ei wneud er ei fudd pennaf ef neu hi.
5. Rhaid i rywun sy'n gwneud penderfyniad neu'n gweithredu ar ran person sydd heb alluedd ystyried a yw'n bosibl penderfynu neu weithredu mewn ffordd a fyddai'n ymyrryd llai â hawliau a rhyddid gweithredu'r person, neu a oes angen penderfynu neu weithredu o gwbl. Dylid pwysu a mesur unrhyw ymyriad yng ngoleuni amgylchiadau penodol yr achos.

Eiriolaeth wrth Ddiogelu

Dylai pobl fod yn bartneriaid gweithredol mewn unrhyw ymholiad diogelu. Ni waeth pa mor gymhleth fo anghenion person, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol gynnwys pobl, eu helpu i fynegi eu dymuniadau a'u teimladau, eu cynorthwyo i bwysu a mesur y dewisiadau, a gwneud eu penderfyniadau eu hunain. Rhaid i weithwyr proffesiynol ac unigolion sicrhau bod barn ynghylch yr angen am eiriolaeth yn rhan annatod o'r broses ddiogelu.

Rhaid i'r Awdurdod Lleol, i ddechrau, ystyried y ffordd orau o gynnwys y person yn yr ymholiad diogelu, sy'n briodol ac yn gymesur ag anghenion ac amgylchiadau'r person. Os bydd yn ymddangos i'r Awdurdod Lleol fod gan y person efallai anghenion gofal a chymorth ac os bydd o'r farn fod y person yn cael anhawster sylweddol i ymgysylltu â'r broses ddiogelu, yna bydd yn rhaid ystyried a oes yna unrhyw un priodol a allai gynorthwyo'r person i gymryd rhan lawn.

Er enghraifft, gallai hwn fod yn Ofalwr (nad yw'n cael ei gyflogi'n broffesiynol nac yn derbyn tâl), aelod o'r teulu neu ffrind. Os na fydd yna unrhyw un priodol, yna rhaid i'r Awdurdod Lleol drefnu i eiriolwr annibynnol gefnogi a chynrychioli'r person yn yr ymholiad diogelu.

Mae diogelu effeithiol yn ceisio hyrwyddo hawliau Oedolyn yn ogystal â diogelu ei ddiogelwch corfforol a chymryd camau i atal camdriniaeth neu esgeulustod rhag digwydd neu ailddigwydd. Mae'n galluogi'r oedolyn i ddeall y perygl o gamdriniaeth a'r camau y gall ef neu hi eu cymryd, neu ofyn i eraill eu cymryd, i leihau'r risg honno.

Os oes angen i ymholiad diogelu gychwyn ar frys, yna mae modd iddo gychwyn cyn penodi eiriolwr ond rhaid i un gael ei benodi cyn gynted â phosibl. Dylai pob asiantaeth wybod sut mae modd cael gafael ar wasanaethau eiriolaeth a beth yw rôl yr eiriolwr.

Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid (DoLS)

Mae amddifadu rhywun o'i ryddid yn golygu cymryd ei ryddid oddi arno. Ystyrir bod rhywun wedi cael ei amddifadu o'i ryddid os yw o dan oruchwyliaeth a rheolaeth barhaus, a heb fod yn rhydd i adael. Mae Deddf Galluedd Meddyliol 2005 yn caniatáu defnyddio dulliau cyfyngu ac atal ond dim ond os ydynt er budd pennaf y person. Mae angen mesurau diogelu ychwanegol os bydd y dull cyfyngu ac atal a ddefnyddir yn amddifadu rhywun o'i ryddid. Gelwir y rhain yn Drefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid (DoLS).

Ni ellir defnyddio Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid ond os yw person yn cael ei amddifadu o'i ryddid mewn lleoliad gofal neu ysbyty. Mewn lleoliadau eraill, gall y Llys Gwarchod awdurdodi amddifadu o ryddid. Er mwyn amddifadu rhywun o'i ryddid rhaid dilyn proses glir, a rhaid cynnal cyfres o asesiadau er mwyn awdurdodi colli rhyddid. Os yw'n amlwg bod person yn cael ei amddifadu o'i ryddid heb yr awdurdodiad neu'r trefniadau diogelu priodol yna dylid gwneud atgyfeiriad diogelu at yr Awdurdod Lleol.

Barn Broffesiynol

Arweiniad yw'r Ddogfen Ganllaw ynghylch Trothwy Diogelu Oedolion, sy'n rhoi darlun cyfyngedig o'r gamdriniaeth neu'r esgeulustod a all ddigwydd a'r ehanger posibl yn y graddau o ddirifoldeb. Nid yw'n ymdrin â phob senario bosibl a dylid ei defnyddio ynghyd â barn broffesiynol i wneud penderfyniadau y gellir eu hamddiffyn. Efallai y ceir amgylchiadau lle bydd y sefyllfa yn ymddangos yn risg isel ond eich bod yn ymwybodol o ddigwyddiadau tebyg sydd wedi digwydd yn y gorffennol. Bydd hyn yn dylanwadu ar eich penderfyniad i atgyfeirio at yr Awdurdod Lleol a dylai manylion o'r fath fod yn eglur ar y Ffurflen Atgyfeirio Diogelu Oedolion. Bydd angen i'r sawl sy'n atgyfeirio ystyried barn yr oedolyn sydd mewn perygl, lle bo'n briodol, a gofyn am gydsyniad i rannu gwybodaeth ar sail amlasiantaethol.

Os byddwch mewn unrhyw amheuaeth, argymhellir gofyn am gyngor gan yr Awdurdod Lleol. Dylai staff Bwrdd Iechyd ofyn am gyngor gan eu tîm diogelu arbenigol hwy eu hunain. Ar gyfer ymholiadau y Tu Allan i Oriau – gweler ['rhoi gwybod am bryderon ynghylch oedolyn'](#) ar ein gwefan am fanylion

Gwneud Penderfyniadau / Cofnodi Camau Gweithredu

Os gwneir penderfyniad i BEIDIO ag atgyfeirio at yr Awdurdod Lleol, rhaid i'r asiantaeth unigol wneud cofnod o'r pryder ac unrhyw gamau a gymerwyd. Dylid cofnodi pryderon yn y fath fodd fel ei bod yn hawdd adnabod digwyddiadau niwed lefel isel sy'n ailddigwydd, ac wedyn eu hatgyfeirio. Nid yw peidio ag atgyfeirio at yr Awdurdod Lleol yn dileu cyfrifoldeb Asiantaeth i gymryd camau perthnasol lle y gall ac y dylai wneud nac i adrodd yn fewnol a hefyd wrth reoleiddwyr a chomisiynwyr.

Cyn Atgyfeirio

Cyn gwneud atgyfeiriad, dylai'r sawl sy'n atgyfeirio fod wedi ystyried y tair elfen a ddisgrifir yn y diffiniad o oedolyn mewn perygl a chyfleu'n glir **pam mae ganddo achos rhesymol i amau bod yr oedolyn mewn perygl o gamdriniaeth a/neu esgeulustod**. Rhaid iddo hefyd ddarparu manylion y camau y mae wedi eu cymryd eisoes i reoli'r sefyllfa / unrhyw risg gysylltiedig ac a yw'r oedolyn wedi cydsynio i'r yr atgyfeiriad neu beidio. Os cafodd cydsyniad ei wrthwneud, rhaid i'r rheswm am hyn fod yn eglur ar y ffurflen atgyfeirio.

Wrth ymateb i'r pryderon diogelu efallai y bydd yr Awdurdod Lleol yn darparu cyngor ac arweiniad i weithwyr proffesiynol i reoli'r digwyddiad diogelu, i'r person sy'n dioddef neu mewn perygl o ddioddef camdriniaeth, i Ofalwyr neu bartïon perthnasol eraill, yn hytrach na chychwyn achos amddiffyn oedolyn. Mae'n bwysig deall felly na fydd ymholiad diogelu o reidrwydd yn arwain at yr hyn a ystyrir fel arfer yn 'ymateb diogelu', megis ymchwiliad gan yr Heddlu, Corff Rheoleiddio neu Awdurdod Lleol, ond gallai arwain at gamau eraill i amddiffyn yr oedolyn dan sylw. Os rhoddwyd mesurau rheoli ar waith, sy'n effeithiol i gadw'r unigolyn yn ddiogel, mae lefel y risg yn lleihau. Hwyrach y bydd camau o'r fath felly'n ddigon i'w gwneud yn bosibl parhau i reoli'r sefyllfa ar lefel asiantaeth.

Os bydd yr amgylchiadau yn gofyn am wybodaeth, cyngor a chymorth mwy cyffredinol, cymorth gwaith cymdeithasol neu asesiad o anghenion Gofal a Chymorth, rhaid gofyn am hyn drwy'r llwybrau asesu a rheoli gofal lleol isod. Peidiwch ag atgyfeirio ceisiadau o'r fath at yr adran ddiogelu, oni bai bod gennych achos rhesymol i amau bod y person yn oedolyn sy'n wynebu risg o gamdriniaeth neu esgeulustod fel y disgrifiwyd uchod.

Gwneud Atgyfeiriad Diogelu

Rhaid cyflwyno'r holl atgyfeiriadau diogelu ar y **Ffurflen Atgyfeirio Diogelu Oedolion (MARF) – Atodiad 1** ranbarthol, ac anfon y ffurflen ymlaen i ardal yr Awdurdod Lleol lle y digwyddodd y gamdriniaeth neu'r risg o hynny. Mae'r manylion cyswllt ar gael ar wefan [CWMPAS](#).

Diffiniad o Oedolyn sy'n Wynebu Risg

Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn diffinio 'oedolyn mewn perygl o gamdriniaeth a/neu esgeulustod' fel oedolyn sydd:

- Yn dioddef neu'n wynebu'r risg o ddioddef camdriniaeth neu esgeulustod;
- Ag anghenion Gofal a Chymorth (p'un a yw'r awdurdod lleol yn diwallu unrhyw rai o'r anghenion hynny neu beidio). *DS: Nid yw Gofal a Chymorth wedi'u diffinio'n glir yn y Ddeddf; a/c*
- O ganlyniad i'r anghenion hynny, yn methu â'i amddiffyn ef neu hi ei hun rhag y gamdriniaeth neu'r esgeulustod neu'r perygl o hynny.

Mae cynnwys 'mewn perygl' o fewn diffiniad newydd Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn bosibl **ymyrryd yn gynnar** i amddiffyn oedolyn sy'n wynebu risg ac atal y risg rhag gwaethygu. Nid yw'r penderfyniad i weithredu yn ei gwneud yn ofynnol bod camdriniaeth nac esgeulustod gwirioneddol wedi digwydd. Y nod yw amddiffyn y bobl sydd angen eu hamddiffyn a'u cynorthwyo i atal camdriniaeth neu esgeulustod rhag digwydd.

Fe wnaeth Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ddileu 'niwed sylweddol' fel trothwy ar gyfer cymryd camau gweithredu diogelu. Mae hyn yn pwysleisio'r angen i symud i ffwrdd oddi wrth weithdrefnau sy'n cael eu gyrru gan brosesau ffurfiol, i ddull sy'n seiliedig ar gryfderau ac yn canolbwyntio ar ganlyniadau lle mae gan yr unigolyn a'r gweithwyr proffesiynol i gyd ran i'w chwarae. Fodd bynnag, er mwyn rheoli'n effeithiol nifer y pryderon diogelu a dderbynnir gan Awdurdodau Lleol, mae angen gwahaniaethu rhwng pryderon lefel is a'r rheiny sy'n fwy difrifol eu natur. Felly, mae'r ddogfen ranbarthol hon yn cynnwys 'risg sylweddol o niwed' fel trothwy mesuredig ar gyfer cychwyn gweithdrefnau diogelu ffurfiol. Fodd bynnag, mae yna fecanweithiau eraill i gael mynediad at gymorth y tu allan i'r broses ddiogelu ffurfiol.

Diffiniad o Ofal a Chymorth

Diffinnir Gofal a Chymorth yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 fel:

- Gofal
- Chymorth
- Gofal a Chymorth hefyd

Efallai y bydd yr anghenion Gofal a Chymorth yn amlwg, ond yn aml efallai na fyddant. Fodd bynnag, efallai y daw unrhyw anghenion Gofal a Chymorth yn amlwg yn ystod sgwrs gyda'r oedolyn.

Diffiniad o Gamdriniaeth neu Esgeulustod

Mae camdriniaeth yn golygu camdriniaeth gorfforol, rywiol, seicolegol, emosiynol neu ariannol. Mae esgeulustod yn golygu methiant i ateb anghenion corfforol, emosiynol, cymdeithasol neu seicolegol sylfaenol y person, sy'n debygol o arwain at amharu ar lesiant y person.

Camdriniaeth Gorfforol

Mae'n cynnwys ond nid yw'n gyfyngedig i: taro, slapio, gorddefnydd neu gamddefnydd o feddyginiaeth, ataliaeth ormodol neu sancsiynau amhriodol.

Esgeulustod

Mae'n cynnwys ond nid yw'n gyfyngedig i: methu â chael gofal neu wasanaethau meddygol, esgeulustod yn wyneb cymryd risg, methu â rhoi meddyginiaethau ar bresgripsiwn, methiant i gyorthwyo gyda hylendid personol neu ddarparu bwyd, cysgod, dillad; esgeulustod emosiynol.

Camdriniaeth Ariannol

Mae'n cynnwys bod arian neu eiddo arall yn cael ei ddwyn, y person yn cael ei dwyllo, yn cael ei roi o dan bwysau mewn perthynas ag arian neu eiddo arall neu bod ei arian neu eiddo arall yn cael eu camddefnyddio. Gall enghreifftiau o'r fath gynnwys: newid annisgwyl yn ei ewyllys; gwerthu neu drosglwyddo'r cartref yn sydyn; gweithgarwch anarferol mewn cyfrif banc; cynnwys enwau ychwanegol ar gyfrif banc yn sydyn; llofnod ddim yn debyg i lofnod arferol y person; amharodrwydd neu bryder y person pan fydd yn trafod ei faterion ariannol; rhoi rhodd sylweddol i ofalwr neu drydydd parti; diddordeb sydyn gan berthynas neu drydydd parti arall yn lles y person; biliau sy'n dal heb eu talu; cwynion bod eiddo personol ar goll; dirywiad yn ei ymddangosiad personol a all ddangos bod diet a gofynion personol yn cael eu hanwybyddu; ynysu pwrpasol oddi wrth ffrindiau a theulu yn rhoi rheolaeth llwyr i berson arall dros ei benderfyniadau.

Camdriniaeth Seicolegol

Mae'n cynnwys ond heb ei gyfyngu i: bygythiad o niwed neu gael ei adael yn llwyr, rheolaeth orfodol, codi cywilydd, camdriniaeth lafar neu hiliol, ynysu neu dynnu'n ôl o wasanaethau neu rwydweithiau cefnogol; mae rheolaeth orfodol yn golygu gweithred neu batrwm o weithredoedd o ymosod, bygythiadau, codi cywilydd, codi ofn neu gamdriniaeth arall a ddefnyddir i niweidio, cosbi neu ddychryn y dioddefwr.

Camdriniaeth Rywiol

Mae'n cynnwys ond heb ei gyfyngu i: trais rhywiol ac ymosodiadau rhywiol neu weithredoedd rhywiol nad yw'r oedolyn mewn perygl wedi nac yn gallu rhoi cydsyniad iddynt a/neu y mae dan bwysau i roi cydsyniad iddynt.

Proses Ymholiad Diogelu

Os yw'r pryder yn ymwneud â pherygl buan neu os ydych chi'n amau bod trosedd ddifrifol wedi digwydd, **galwch 999 ar unwaith**

BARN BROFFESIYNOL

Achos rhesymol i amau **BOD** yr Oedolyn mewn Perygl o gamdriniaeth neu esgeulustod

Yr Oedolyn **DDIM** mewn Perygl o gamdriniaeth neu esgeulustod, ond bod ganddo anghenion Gofal a Chymorth

ATGYFEIRIAD

Atgyfeirio gwrthrych y pryder at yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng MARF

ATGYFEIRIAD

Yn uniongyrchol at Gofal Cymdeithasol neu Gorff Arbenigol yn y Trydydd Sector i ddiwallu anghenion Gofal a Chymorth

SGRINIO

Sgrinio cychwynnol y pryder o fewn 1 diwrnod gwaith i edrych ar gywirdeb cyffredinol yr atgyfeiriad (a gweithredu os bydd angen)

GWERTHUSIAD CYCHWYNNOL

O fewn 7 diwrnod gwaith i'r atgyfeiriad, bydd yr Awdurdod Lleol yn casglu, coladu ac adolygu gwybodaeth ychwanegol

PENDERFYNIAD

Ar ddiwrnod 7, neu cyn hynny, gan ddefnyddio'r Offeryn Asesu Risg Rhanbarthol, bydd yr Awdurdod Lleol yn gwneud penderfyniad p'un a yw'r oedolyn:

- angen Gofal a Chymorth;
- mewn perygl o gamdriniaeth/esgeulustod; a
- pha gamau (os o gwbl) sydd angen eu cymryd a chan bwy.

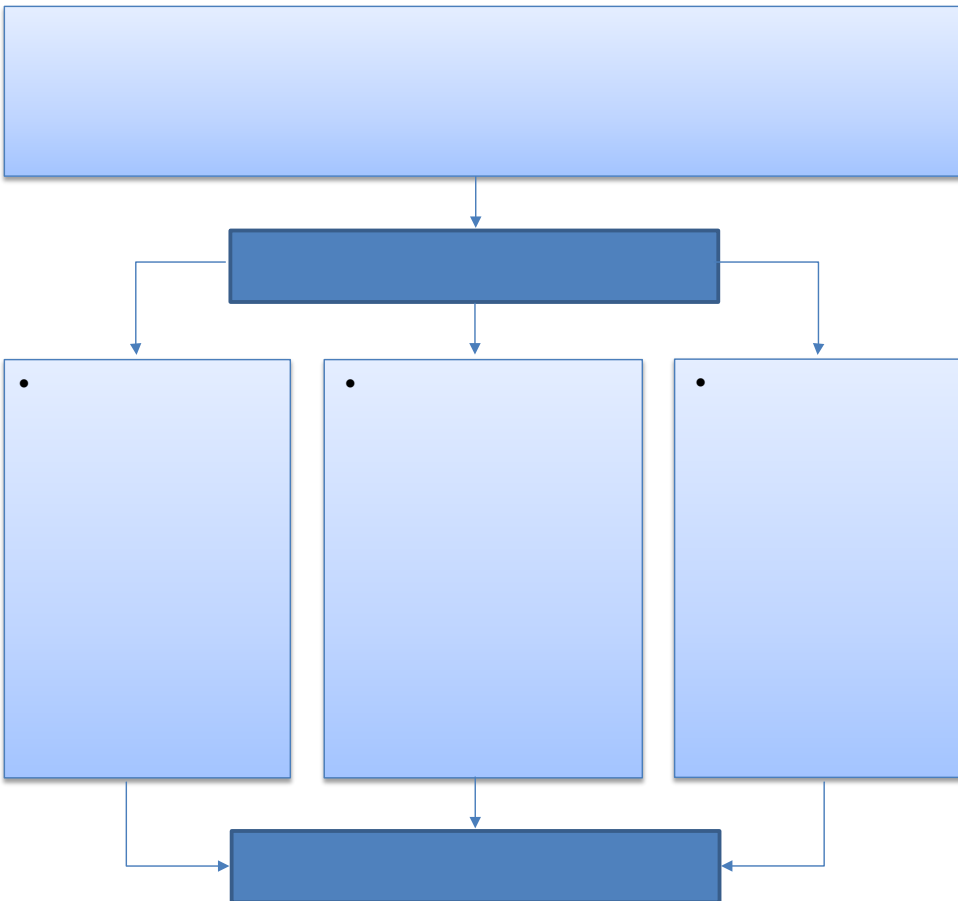
Ystyried
dymuniadau,
teimladau,
rhan y
defnyddiwr
gwasanaeth/
eiriolwr drwy
gydol y
broses hon
pryd bynnag
y bo modd

Penderfyniad

ATAL Drwy Gamau Gweithredu Amgen		AMDDIFFYN Drwy'r Broses Atgyfeirio Diogelu Ffurfiol	
Gwybodaeth Cyngor a Chymorth	Rheolaeth ar Lefel Asiantaeth / lefel Leol	Gweithdrefnau Diogelu Ffurfiol	Ymyriadau Critigol a Gweithredu ar Unwaith

Er ei bod yn debygol na fydd rhai pryderon yn mynd ymhellach na cham ymholiad cychwynnol y broses ddiogelu, caiff yr atgyfeiriad ei gofnodi er hynny, ei asesu a'i adolygu gan yr Awdurdod Lleol, fydd yn ystyried a oes camau priodol wedi/yn cael eu cymryd neu a fyddant yn cael eu cymryd i reoli'r risgiau a ganfuwyd. Gall hyn gynnwys gwirio a yw'r sawl oedd yn atgyfeirio wedi rhoi gwybodaeth neu gyngor, wedi cyfeirio at asiantaeth neu weithiwr proffesiynol arall; neu wedi trefnu ar gyfer asesiad o anghenion Gofal a Chymorth.

Gyda golwg ar llyn **AMDDIFFYN**, lle mae atgyfeiriad diogelu wedi ei wneud (MARF), mae [Working Together to Safeguard People: Volume 6 – Handling Individual Cases to Protect Adults at Risk](#) yn rhoi mwy o arweiniad ar y broses 'benderfynu' a gynhelir gan dimau diogelu yr Awdurdodau Lleol. Cymerwyd y tabl isod o Dudalen 33 yr arweiniad.

Pryderon ynghylch Ymarfer Gwael / Safonau Gwasanaeth

Dylid cyfeirio'r pryderon sy'n ymwneud ag ymarfer gwael/safonau gwasanaeth at yr Awdurdod Lleol gan ddefnyddio'r **Ffurflen Atgyfeirio Ymarfer Gwael/Safonau Gwasanaeth (PPSSRF) – Atodiad 2** ranbarthol. Rhaid hefyd cyflwyno copïau o adroddiadau Rheoliad 26/38 i'r Comisiynwyr perthnasol. Caiff y wybodaeth hon ei dadansoddi'n rheolaidd er mwyn nodi patrymau a thueddiadau sy'n ailadrodd, a allai olygu bod angen cymryd camau gweithredu o dan bryderon ynghylch darparwyr neu weithdrefnau diogelu. Ymdrinnir â phryderon ynghylch ymarfer gwael, sy'n ymwneud â staff Bwrdd Iechyd, yn fewnol drwy gyfrwng y Bwrdd Iechyd.

Pryderon Proffesiynol

Yng nghyd-destun y ddogfen hon, 'person proffesiynol' yw unrhyw berson sy'n cynorthwyo person agored i niwed naill ai am dâl neu fel gwirfoddolwr (naill ai'n swyddogol neu o dan drefniant achlysurol).

Disgwylir i bobl broffesiynol gynnal gwerthoedd eu proffesiwn a gweithredu'n unol â'u cod ymarfer proffesiynol. Gall methiant i weithredu yn unol â hynny y tu mewn neu y tu allan i'r gwaith, arwain at godi pryder proffesiynol gyda'r Awdurdod Lleol.

Mae'r Broses Pryder Proffesiynol ar gyfer rheoli achosion lle mae gwybodaeth yn dod i'r amlwg y gallai gweithiwr, Gofalwr neu wirfoddolwr fod wedi gweithredu mewn ffordd sy'n awgrymu risg bosibl o niwed i Oedolion Agored i Niwed. Mae'n darparu proses ar gyfer rhannu gwybodaeth, asesu a rheoli risg yn gyfreithlon a chymesur.

Gall unrhyw un gyfeirio pryder at y Gwasanaethau Cymdeithasol, lle y gwneir penderfyniad a ddylid edrych ar yr achos neu beidio o dan y Pryderon Proffesiynol.

Mae enghreifftiau o'r mathau o achosion y dylid eu rheoli o dan y protocol hwn yn cynnwys:

- Ymddygiad niweidiol sydd wedi digwydd ym mywyd preifat gwirfoddolwr neu gyflogai (er enghraifft, cyflawni camdriniaeth ddomestig),
- Mae'r unigolyn sy'n peri pryder yn destun ymchwiliad gan yr Heddlu ac mae'r ymchwiliad wedi nodi risg i oedolion, plant neu grwpiau sy'n agored i niwed,
- Nodwyd pryderon sy'n awgrymu efallai y bydd yr unigolyn yn anaddas i weithio gydag Oedolion mewn Perygl er nad oes unrhyw unigolyn wedi ei enwi yn y pryder cychwynnol,
- Pryderon wedi eu codi sy'n ymwneud â honiadau a/neu ymddygiad sy'n peri risg i bobl eraill.

Rheolir atgyfeiriadau pryder proffesiynol o dan weithdrefnau diogelu a dylid eu cyflwyno i'r Awdurdod Lleol fel atgyfeiriad diogelu. Os bydd y pryder yn ymwneud â gweithiwr mewn asiantaeth sy'n bartner (e.e. Staff Iechyd/yr Heddlu), gall y cyfarfod gael ei gynnull a'i gadeirio gan uwch aelod o staff yn yr asiantaeth bartner berthnasol.

Camdriniaeth Sefydliadol / Gyfundrefnol

Camdriniaeth gyfundrefnol neu sefydliadol yw cam-drin pobl, sy'n digwydd o ganlyniad i ofal neu gefnogaeth wael neu annigonol, neu ymarfer gwael systematig sy'n effeithio ar y lleoliad gofal cyfan. Mae'n digwydd pan fydd anghenion a dymuniadau'r unigolyn yn cael eu haberthu er mwyn rhedeg grŵp, gwasanaeth neu sefydliad yn ddiraferth.

Mewn lleoliadau ffurfiol mae camdriniaeth gyfundrefnol neu sefydliadol yn fwy tebygol o ddigwydd pan fydd staff:

- heb eu hyfforddi'n ddigonol;
- yn cael eu goruchwyllo'n wael;
- ddim yn cael eu cefnogi gan eu rheolwyr;

- yn meddu ar sgiliau cyfathrebu gwael;
- yn rhan o ddiwylliant 'caeedig', er enghraifft, lleoliad gofal lle nad oes croeso i syniadau newydd, ymwelwyr, rheolwyr gofal na chysylltiad proffesiynol arall.

Gall camdriniaeth gyfundrefnol neu sefydliadol gynnwys mwy nag un camdriniwr, ac mae'n bosibl hefyd fod nifer o bobl yn dioddef yr un gamdriniaeth. Dylai fod gan bob sefydliad sy'n gweithio gydag oedolion weithdrefnau clir ar gyfer chwythu'r chwiban/codi pryderon a dylai'r holl staff ddeall y weithdrefn ar gyfer gwneud adroddiad am y sefydliad neu aelod arall o'r staff.

Mae dyletswydd ar yr holl staff/ymarferwyr i gael gwybod y gallant gysylltu â'r Gwasanaethau Cymdeithasol neu'r Heddlu, yn annibynnol, i drafod unrhyw bryderon sydd ganddynt ynglŷn â chamdriniaeth, esgeulustod neu niwed ac y dylent wneud hynny bob amser; os

- oes ganddynt bryderon ynghylch eu rheolwr, ymarferwyr dynodedig neu'r perchennog;
- oes ganddynt bryderon na fydd y rheolwr, yr ymarferwyr dynodedig na'r perchennog yn cymryd y mater o ddifrif a/neu'n gweithredu'n briodol i amddiffyn yr oedolyn; neu
- byddant yn ofni bygythiadau a/neu mae ganddynt bryderon ynghylch diogelwch defnyddwyr y gwasanaeth neu eu diogelwch eu hunain ar y pryd.

Dylid trin pryderon ynghylch Camdriniaeth Sefydliadol / Gyfundrefnol sy'n sylweddol, yn gynyddol neu'n ailddiqwydd fel materion diogelu a dylent gael eu cyfeirio at yr Awdurdod Lleol gan ddefnyddio'r Ffurflen Atgyfeirio Diogelu Oedolion Ranbarthol (MARF).

Os bydd pryderon yn effeithio ar dri neu ragor o ddefnyddwyr gwasanaeth, dim ond un atgyfeiriad sy'n angenrheidiol.

Trais yn erbyn Menywod, Trais ar Sail Anrhydedd, Cam-Drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV)

Mae trais a chamdriniaeth o unrhyw fath yn annerbyniol. Mae Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 yn amlinellu fframwaith deddfwriaethol a strategaeth a gweledigaeth hirdymor yng Nghymru i fynd i'r afael â materion o'r fath. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod unrhyw un sy'n profi camdriniaeth fel yr amlinellir yn y ddeddfwriaeth yn cael ymateb amserol ac effeithiol gan yr awdurdodau perthnasol.

Elfen allweddol o ddeddfwriaeth a fframwaith VAWDASV yw 'Gofyn a Gweithredu'. Mae hon yn broses ymholi wedi'i thargedu, sydd i gael ei dilyn ar draws y Gwasanaeth Cyhoeddus, i ddarganfod trais yn erbyn menywod, camdriniaeth ddomestig a thrais rhywiol. Mae'r term 'ymholiad wedi'i dargedu' yn disgrifio'r broses o adnabod dangosyddion trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol fel sbardun i weithwr proffesiynol ofyn i'w gleient p'un a oes unrhyw un o'r materion hyn wedi effeithio arno ef/hi.

Deddf VAWDASV a'r fframwaith 'Gofyn a Gweithredu' cysylltiedig yw un o'r newidiadau mwyaf arwyddocaol mewn ymarfer yng Nghymru yn y blynyddoedd diwethaf. Gyda'r ddeddfwriaeth daw y gofyniad i ddatblygu strategaeth ranbarthol a chynllun cyflawni 5 mlynedd, sydd ar hyn o bryd yn cael eu datblygu yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru ac fe'u cyhoeddir ym mis Gorffennaf 2018.

Camdriniaeth Ddomestig a Phroses Diogelu Oedolion

Caiff trais a chamdriniaeth ddomestig eu dosbarthu yn swyddogol fel 'unrhyw ddigwyddiad o ymddygiad bygythiol, trais neu gamdriniaeth rhwng oedolion sydd, neu sydd wedi bod, mewn perthynas â'i gilydd, neu rhwng aelodau o'r teulu, waeth beth fo'u rhyw neu rywioldeb'.

Wrth ystyried pa gymorth y dylid ei gynnig i'r rheiny a all fod yn dioddef camdriniaeth o'r fath, lle nad oes dim ond cam-drin domestig yn ffactor cyflwyno, a lle na nodwyd unrhyw wendidau ychwanegol eraill (er enghraifft materion iechyd meddwl neu anableddau corfforol), does dim angen gwneud atgyfeiriad diogelu at yr Awdurdod Lleol.

Os, fodd bynnag, y daw'n amlwg fod gan yr unigolyn, neu y gall fod ganddo, anghenion gofal a chymorth a'i fod yn dioddef camdriniaeth ddomestig, yna dylid gwneud atgyfeiriad diogelu.

Mae'n bwysig drwy gydol eich sgwrs gyda'r person, eich bod yn gweithio allan gydag ef/hi pa wasanaethau fyddai'r gorau i'w gynorthwyo gyda'r gamdriniaeth ddomestig, ei wendidau ychwanegol a beth yr hoffai ei wneud er mwyn dod o hyd i ateb neu ba help yr hoffai ei gael gyda'r penderfyniadau y bydd yn eu gwneud.

Am gyngor/cymorth arbenigol:

Llinell gymorth Byw heb Ofn: 0808 8010 800
Gwasanaeth testun: 078600 77333
E-bost: info@livefearfreehelpline.wales

Adolygiadau Ymarfer Oedolion (APR)

Yn unol â [Rheoliadau Byrddau Diogelu \(Swyddogaethau a Gweithdrefnau\) \(Cymru\) 2015](#), mae cyfrifoldeb statudol ar Fyrddau Diogelu Rhanbarthol i gynnal adolygiadau ymarfer Oedolion amlasiantaethol yn amgylchiadau digwyddiad arwyddocaol lle y gwyddys neu yr amheuir bod oedolyn mewn perygl wedi cal ei gam-drin neu ei esgeuluso.

Nid ymchwiliadau i'r ffordd y mae oedolyn wedi marw neu gael ei niweidio'n ddifrifol, nac i bwy sydd ar fai yw adolygiadau ymarfer. Materion i gael eu penderfynu gan Grwneriaid a'r llysoedd troseddol, yn y drefn honno, yw'r rhain, fel bo'n briodol.

Ffordd yw Adolygiadau Ymarfer Oedolion i'r holl asiantaethau sy'n bartneriaid nodi'r gwersi y gellir eu dysgu oddi wrth achosion Diogelu Oedolion arbennig o gymhleth neu anodd a gwneud newidiadau i wella gwasanaethau yng ngoleuni'r gwersi hyn. Mae'n ofynnol i'r holl asiantaethau, gan gynnwys darparwyr a gomisiynwyd, gydweithredu a chymryd rhan yn y broses APR.

Mae '[Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl – Cyfrol 3 – Adolygiadau Ymarfer Oedolion](#)' yn datgan bod rhaid i Fwrdd gynnal Adolygiad Ymarfer Oedolion lle mae oedolyn mewn perygl:

- wedi marw; neu
- wedi cael anaf a allai fod yn fygythiad i fywyd; neu
- wedi dioddef nam difrifol a pharhaol i'w iechyd; a
- lle gwyddys neu yr amheuir bod naill ai camdriniaeth neu esgeulustod yn ffactor a gyfrannodd at hynny

Ceisiadau am Adolygiad Ymarfer Oedolion

Pan fydd oedolyn wedi marw neu wedi cael ei niweidio'n ddifrifol, a lle y gwyddys neu yr amheuir bod naill ai camdriniaeth neu esgeulustod yn ffactor, y flaenoriaeth gyntaf i sefydliadau lleol ddylai fod ystyried a oes oedolion eraill yn dioddef neu'n debygol o ddioddef niwed (aelodau o'r teulu, neu oedolion eraill yn y lleoliad) ac felly angen eu diogelu. Lle bo pryderon o'r fath yn bodoli, dylid dilyn gweithdrefnau amddiffyn a diogelu oedolion lleol.

Gall unrhyw aelod o'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, unrhyw asiantaeth neu ymarferydd unigol gyda chefnogaeth ei reolwr llinell fynegi pryder ynghylch achos y credir ei fod yn bodloni'r meini prawf uchod. Ceir gofyn am gyngor (er nad yn hanfodol) gan aelod o Fwrdd yr Asiantaeth cyn atgyfeirio.

Bydd Rheolwr y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn gallu cynghori gweithwyr proffesiynol amlasiantaethol ynghylch y broses APR, os bydd unrhyw amheuron nad yw achosion yn bodloni'r meini prawf.

Dylid gwneud pob atgyfeiriad yn ysgrifenedig gan ddefnyddio ffurflen atgyfeirio berthnasol y Bwrdd. Cyfrifoldeb yr atgyfeiriwr yw coladu'r holl wybodaeth berthnasol sydd ei hangen ar gyfer yr atgyfeiriad cychwynnol.

Gall Arweinydd Diogelu dynodedig yr Awdurdod Lleol ac Uned Fusnes y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ddarparu cyngor, arweiniad a chymorth i'r asiantaeth atgyfeirio (os nad yr Awdurdod Lleol ydyw).

Am fwy o fanylion ar y broses ranbarthol, gwelwch [Protocol Adolygiad Ymarfer Oedolion CWMPAS](#)

Fforymau Proffesiynol Amlasiantaethol

Yn ogystal ag achosion sy'n bodloni'r meini prawf ar gyfer Adolygiad Ymarfer Oedolion, mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn hyrwyddo ac yn hwyluso rhaglen reolaidd a pharhaus o Fforymau Proffesiynol Amlasiantaethol (MAPFs). Mae'r rhain yn ddigwyddiadau sy'n cael eu hwyluso er mwyn hyrwyddo dysgu adfyfyriol ac archwilio ymarfer mewn achosion. Gellir cynnal y rhain ar achosion sydd wedi'u cyfeirio am Adolygiad Ymarfer Oedolion, ond nad ydynt wedi bodloni'r meini

prawf, neu mewn sefyllfaoedd lle y nodwyd y potensial i ddysgu gwersi. Mae cysylltiad agos rhwng achosion o'r fath a chanlyniadau archwiliadau ac arolygiadau. Mae Grwpiau Gweithredu Lleol yn chwarae rôl bwysig yn nodi achosion sy'n addas ar gyfer MAPF. Mae Fforwm MAPF Rhanbarthol yn goruchwyllo ac yn ystyried achosion MAPF o fewn cyd-destun rhanbarthol. Caiff canlyniad y rhain yn ogystal â dysgu a ddsberthir, ei fonitro a'i oruchwyllo gan Fwrdd Gweithredol CWMPAS drwy'r Fframwaith Sicrhau Ansawdd. Adroddir am ganlyniadau dysgu a nodir o MAPF lleol hefyd wrth yr Is-grŵp Hyfforddiant Rhanbarthol, fydd yn argymhell sut y dylid lledaenu'r canlyniadau dysgu yn rhanbarthol ar sail amlasiantaethol.

Y Rhyngwyneb â Diogelu Plant

Os ydych yn gweithio gydag oedolyn ac mae gennych bryderon bod plentyn heb ei eni neu blant/pobl ifanc yn byw gyda'r oedolyn neu mewn cysylltiad ag ef/hi, rhaid ichi ystyried diogelwch a lles y plant hynny hefyd. Gweler '[Y Cymorth Iawn ar yr Adeg Iawn](#)' rhanbarthol, y Ddogfen Cymhwysra ar gyfer Cymorth a Throthwyau Rhanbarthol.

Yn sail i'r ddogfen hon mae nifer o bolisiau, gweithdrefnau a phrotocolau rhanbarthol; gellir gweld y rhain ar wefan y Bwrdd, ynghyd â dogfennau canllaw Cymru Gyfan.

Gweler y cysylltiadau isod:

- [Polisiau, Gweithdrefnau a Phrotocolau Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru](#)
- [Canllawiau Statudol, Polisiau, Gweithdrefnau a Phrotocolau Cenedlaethol Cymru Gyfan](#)

Sylwch, os gwelwch yn dda

Mae'r **Canllawiau Trothwy** canlynol yn cwmpasu sbectwm eang o bryderon a all ddigwydd yng nghyd-destun diogelu oedolion. Mae hyn yn amrywio o bryderon lefel isel sy'n gofyn am gamau ataliol hyd at sefyllfaoedd lle mae'r niwed yn sylweddol ac yn gofyn am ymchwiliad ffurfiol ar unwaith.

Nid yw'r enghreifftiau a nodir yn hollgynhwysfawr ac nid ydynt yn ymdrin â phob sefyllfa ddiogelu ac ni ddylent atal personau proffesiynol a gweithwyr eraill rhag arfer barn broffesiynol fesul achos. Lle bo modd, rhaid cymryd barn a dymuniadau'r unigolyn i ystyriaeth bob amser cyn cymryd unrhyw gamau. Os yw gweithiwr neu berson proffesiynol yn ansicr neu'n aneglur ynghylch pa lwybr yw'r mwyaf priodol, dylai ofyn am gyngor yn y lle cyntaf gan ei reolwr llinell neu gynghorwr diogelu dynodedig. Gellir gofyn am gyngor a chanllawiau ychwanegol wrth y ddesg ddyletswydd berthnasol ym mhob un o'r pedwar Awdurdod Lleol.

CAMDRINIAETH GORFFOROL

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r broses ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiaid drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu		Rhaid gwneud Atgyfeiriad Diogelu		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen Atgyfeiriad Diogelu os bydd pryderon yn ailddigwydd neu yn cael eu huwchgyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
<p>Camgymeriad staff yn achosi ychydig neu ddim niwed, e.e. marc ffrithiant ar y croen o ganlyniad i sling teclyn codi yn ffitio'n wael</p> <p>Un digwyddiad / Anghydfod rhwng defnyddwyr gwasanaeth heb ddim niwed, wedi ei ddatrys yn gyflym ac mae asesiad risg yn ei le</p> <p>Nid yw'r oedolyn yn derbyn y feddyginiaeth ragnodedig, mae'n colli dos neu'n cael y ddos anghywir. Does dim niwed yn digwydd</p> <p>Gweithdrefnau symud a chario priodol heb eu dilyn ar un achlysur, ond heb achosi niwed.</p> <p>Nid yw'r oedolyn yn derbyn y cymorth symudedd a argymhellwyd ar un achlysur, ond heb achosi niwed</p> <p>Un digwyddiad pan syrthiodd y gofalwr i gysgu ar ddyletswydd. Nid achoswyd niwed – dal yn fater disgyblu neu reoli</p> <p>Cleisio a achoswyd gan ofalwr teuluol oherwydd techneg codi a gafael wael. Ni fwriadwyd niwed. Cafodd y mater ei ddatrys ar unwaith pan roddwyd y cyngor/offer cywir</p> <p>Mân ddigwyddiadau sy'n dal i fodloni'r meini prawf ar gyfer hysbysu am ddigwyddiad</p>	<p>Mân farciau ysgafn anesboniadwy wedi eu canfod heb esboniad clir sut y digwyddodd yr anaf</p> <p>Colli meddyginiaeth neu gamgymeriadau gweinyddol dro ar ôl tro mewn perthynas ag un defnyddiwr gwasanaeth ond heb achosi niwed.</p> <p>Un digwyddiad lle mae defnyddiwr gwasanaeth yn achosi niwed i un arall</p>	<p>Anafiadau anesboniadwy / marciau neu friwiau, toriadau neu olion gafael ar fwy nag un achlysur</p> <p>Colli meddyginiaeth neu gamgymeriadau gweinyddol dro ar ôl tro sy'n effeithio ar fwy nag un oedolyn a/neu'n arwain at niwed</p> <p>Digwyddiad y gellid ei ragweld a'i atal rhwng dau oedolyn agored i niwed lle cafwyd anafiadau neu lle yr achoswyd gofid emosiynol – mae'r staff yn methu ag atal</p> <p>Oedolyn yn cael anaf oherwydd anwybyddu gweithdrefnau cyffredin . Mae niwed yn digwydd</p> <p>Nifer o fân ddigwyddiadau neu gynnydd sy'n bodloni meini prawf ar gyfer adrodd Rheoliad 26/38</p>	<p>Dal bwyd, diodydd neu gymhorthion i annibyniaeth yn ôl</p> <p>Rhoi meddyginiaethau yn guddiedig heb awdurdodiad meddygol priodol neu y tu allan i'r Ddeddf Galluedd Meddyliol</p> <p>Anafiadau anesboniadwy difrifol</p> <p>Camweinyddu meddyginiaethau yn fwriadol, e.e. llonyddu</p> <p>Defnyddio ataliad corfforol amhriodol / gormod o feddyginiaeth i reoli ymddygiad y tu allan i gynllun gofal penodol, neu'n anghymesur â'r risg</p>	<p>Patrwm o gamgymeriadau gweinyddol dro ar ôl tro neu gamweinyddu bwriadol sy'n arwain at afiechyd neu farwolaeth</p> <p>Niwed corfforol difrifol/ymsodiad ag arf neu heb un, yn arwain at niwed parhaol neu farwolaeth, gan gynnwys Anffurfio organau cenhedlu benywod</p> <p>Ymosodiadau corfforol – anaf/marwolaeth</p> <p>Unrhyw weithred droseddol gorfforol bosibl yn erbyn oedolyn mewn perygl</p>

ESGEULUSTOD - DIM yn cynnwys hunan-esgeuluso

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu		Rhaid gwneud Atgyfeiriad Diogelu		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg ganolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen Atgyfeiriad Diogelu os bydd pryderon yn ailddigwydd neu yn cael eu huwchggyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
<p>Colli un ymweliad gofal cartref heb niwed yn digwydd</p> <p>Oedolyn ddim yn cael cymorth gyda phryd o fwyd/diod ar un achlysur a dim niwed yn digwydd</p> <p>Trosglwyddiadau gwael rhwng gwasanaethau a dim niwed yn digwydd, e.e. rhyddhau claf o'r ysbyty heb gynllunio digonol</p> <p>Nid yw oedolyn yn cael bath mor aml ag yr hoffai. Dim niwed wedi ei achosi</p> <p>Ffurflen DNACPR (Peidiwch â Cheisio Adfywio'r Galon a'r Ysgyfaint) ddim yn ddilys oherwydd camgymeriad / llofnodion ar goll a/neu rif y Cyngor Meddygol Cyffredinol (GMC), neu</p> <p>Penderfyniad DNACPR heb ei gyfleu'n effeithiol, neu</p> <p>Y ffurflen DNACPR a'r copïau carbon heb eu ffeilio a/neu eu dosbarthu'n gywir a DIM niwed wedi ei achosi.</p>	<p>Diffygion yn y gofal a ddarperir sy'n arwain at anesmwythdra neu anghyfleustra a dim niwed sylweddol yn digwydd, e.e. cael ei adael yn wlyb weithiau</p> <p>Ambell waith ddim yn cael mynediad at gymhorthion i fyw'n annibynnol. (Os yn rheolaidd, ystyried atal)</p> <p>Oedolyn mewn perygl yn byw gyda Gofalwr teuluol sy'n methu yn ei ddyletswyddau gofalu</p> <p>Cyfyngiadau amgylcheddol dros dro, ond camau i ddatrys hyn yn eu lle</p> <p>Diffygion achlysurol mewn gofal gan ofalwyr anffurfiol. Dim niwed</p> <p>Nid yw'r cynllun gofal yn mynd i'r afael â risg o niwed a dim niwed yn digwydd e.e. Rheoli ymddygiad i ddiogelu hunan neu eraill</p>	<p>Colli ymweliadau gofal cartref yn rheolaidd lle mae'r perygl o niwed yn cynyddu, neu colli un ymweliad lle mae niwed yn digwydd</p> <p>Trosglwyddiadau gwael rhwng gwasanaethau a niwed yn digwydd, e.e. rhyddhau claf o'r ysbyty heb gynllunio digonol</p> <p>Nid yw oedolyn agored i niwed sy'n dueddol i wiserau gwasgu yn cael ei asesu'n ffurfiol a niwed yn digwydd</p> <p>Nid yw'r cynllun gofal yn mynd i'r afael â'r risg o niwed ac mae niwed yn digwydd</p> <p>Rheoli ymddygiad i ddiogelu hunan neu eraill</p>	<p>Diffyg gofal parhaus i'r graddau bod iechyd a lles yn dirywio'n sylweddol e.e. briwiau gwasgu, diffyg hylif, diffyg maeth, colli annibyniaeth / hyder</p> <p>Gweithwyr proffesiynol neu ofalwyr cyflogedig yn camreoli briwiau neu niwed gwasgu</p> <p>Ffurflen DNACPR ddim yn ddilys oherwydd camgymeriad / llofnodion ar goll a/neu rif y Cyngor Meddygol Cyffredinol (GMC), neu</p> <p>Penderfyniad DNACPR heb ei gyfleu'n effeithiol, neu</p> <p>Y ffurflen DNACPR a'r copïau carbon heb eu ffeilio a/neu eu dosbarthu'n gywir a niwed wedi ei achosi.</p>	<p>Anaf difrifol neu farwolaeth am fod canlyniadau briw gwasgu, y gellid bod wedi eu hosgoi, wedi datblygu, e.e. septicemia</p> <p>Methiant i drefnu mynediad at wasanaethau achub bywyd neu ofal meddygol</p> <p>Methiant i ymyrryd mewn sefyllfaoedd peryglus lle nad oes gan yr oedolyn y galluedd i asesu risg</p> <p>Esgeulustod dybryd yn arwain at anaf difrifol neu farwolaeth</p>

CAMDRINIAETH RYWIOL – yn cynnwys camfanteisio rhywiol

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu		Rhaid gwneud Atgyfeiriad Diogelu		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen Atgyfeiriad Diogelu os bydd pryderon yn aiddigwydd neu yn cael eu huwchgwyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
<p>Un digwyddiad ynysig pan wnaed sylw rhywiol amhriodol i oedolyn sydd â galluedd a dim gofid wedi ei achosi</p> <p>Un digwyddiad o sylw rhywiol digroeso / cyffwrdd lefel isel, wedi'i gyfeirio gan un oedolyn at un arall, p'un a oes capasiti yn bodoli neu beidio. Dim niwed na gofid wedi ei achosi</p>	<p>Ychydig bach o dynnu coes neu aflonyddu rhywioliedig</p> <p>Dau o bobl y ceir rheswm i amau eu bod heb alluedd yn cymryd rhan mewn gweithgarwch rhywiol neu berthynas (y mae'r ddeddfwriaeth yn nodi na ellwch wneud asesiad lles pennaf yn ei gylch). Dim gofid i'r naill na'r llall</p>	<p>Sylw rhywiol rhwng dau ddefnyddiwr gwasanaeth lle mae un heb alluedd i gydsynio.</p> <p>Dau o bobl y ceir rheswm i amau eu bod heb alluedd yn cymryd rhan mewn gweithgarwch rhywiol neu berthynas (y mae'r ddeddfwriaeth yn nodi na ellwch wneud asesiad lles pennaf yn ei gylch) ac mae niwed neu ofid yn cael ei achosi i'r naill barti neu'r llall.</p> <p>Cyffwrdd rhywiol neu fastyrbio heb gydsyniad dilys. Derbyn amlygiad anwedus</p> <p>Ymddygiad rhywioliedig gyda chyswllt neu heb gyswllt sy'n achosi gofid i'r person mewn perygl</p>	<p>Wedi ceisio treiddio drwy unrhyw ddull (p'un a yw'n digwydd o fewn perthynas neu beidio) heb gydsyniad dilys.</p> <p>Cael ei orfodi i edrych ar ddeunydd pornograffig yn erbyn ei ewyllys / lle na ellir rhoi cydsyniad dilys.</p>	<p>Treiddio drwy unrhyw ddull (p'un a yw'n digwydd o fewn perthynas neu beidio) heb gydsyniad dilys.</p> <p>Rhyw mewn perthynas a nodweddir gan ddiffyg cybwysedd grym, gorfodaeth neu gamfanteisio, e.e. aelod o staff a defnyddiwr gwasanaeth neu ddefnyddiwr gwasanaeth a defnyddiwr gwasanaeth</p> <p>Rhyw heb gydsyniad dilys (trais rhywiol).</p> <p>Sbecian heb gydsyniad</p>

CAMDRINIAETH SEICOLEGOL/EMOSIYNOL

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. <i>Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu</i>		Rhaid gwneud <i>Atgyfeiriad Diogelu</i>		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen <i>Atgyfeiriad Diogelu</i> os bydd pryderon yn ailddigwydd neu yn cael eu huwchgyfeirio		Gellir ystyried <i>Adolygiad Ymarfer Oedolion</i> neu <i>MAPP</i>		
<p>Un digwyddiad lle mae rhywun yn siarad ag oedolyn mewn ffordd anghwrtais neu amhriodol – parch yn cael ei danseilio – <u>DIM</u> gofid wedi ei achosi</p> <p>Gwawdio neu ffrwydrad geiriol unwaith – <u>DIM</u> gofid wedi ei achosi</p> <p>Un bygythiad o adael ee: bygythiad i dynnu ymweliadau/cyswllt cymdeithasol a chymorth yn ôl. <u>DIM</u> gofid wedi ei achosi</p>	<p>Digwyddiad yn ailddigwydd weithiau o wadu neu fethu â chydabod dewis neu farn oedolyn.</p> <p>Triniaeth sy'n cael ei hailadrodd weithiau sy'n tanseilio urddas a hunan-barch</p> <p>Ailadrodd bygythiadau weithiau o adael ee: bygythiadau i dynnu ymweliadau/cyswllt cymdeithasol a chymorth yn ôl.</p> <p>Weithiau gwawdio neu ffrwydrad geiriol fwy nag unwaith</p>	<p>Digwyddiad yn ailddigwydd yn barhaus o wadu neu fethu â chydabod dewis neu farn oedolyn gan achosi niwed</p> <p>Peidio â datgelu gwybodaeth er mwyn dadrymuso'r oedolyn mewn perygl</p> <p>Bygythiadau parhaus o adael yn achosi niwed neu ofid</p> <p>Codi cywilydd yn aml ar oedolyn mewn perygl</p>	<p>Gwawdio o hyd neu ffrwydrad geiriol sy'n achosi gofid parhaus.</p> <p>Peidio â datgelu gwybodaeth yn barhaus er mwyn dadrymuso ac mae niwed neu ofid yn cael ei achosi</p> <p>Triniaeth barhaus sy'n tanseilio urddas ac yn niweidio parch.</p> <p>Gwrthod yn gyson neu fethu â chydabod dewis neu farn oedolyn</p>	<p>Codi ofn yn barhaus a bwlio yn achosi gofid ac ymdrechion i ddatrys hyn wedi methu</p> <p>Blacmel emosiynol e.e. bygythiadau cyson i adael / niweidio sy'n peri gofid.</p> <p>Amddifadu o hawliau dynol sylfaenol / hawliau sifil, gwrthwneud cyfarwyddeb ymlaen llaw, priodas dan orfod, caethwasiaeth fodern.</p> <p>Codi ofn dros gyfnod maith / erledigaeth.</p> <p>Cynhyrchu a dosbarthu lluniau amhriodol drwy unrhyw gyfryngau cymdeithasol</p> <p>Ymosodiadau geiriol personol / ffyrnig</p>

CAMDRINIAETH WAHANIAETHOL – yn cynnwys Troseddau Casineb/Cyfeillio

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu		Rhaid gwneud Atgyfeiriad Diogelu		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen Atgyfeiriad Diogelu os bydd pryderon yn ailddigwydd neu yn cael eu huwchgwyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
Un digwyddiad pan wneir sylw niweidiol, amhriodol i oedolyn a dim gofid wedi ei achosi	Un digwyddiad o bryfocio dan gymhelliad agweddau niweidiol gan ddefnyddiwr gwasanaeth i ddefnyddiwr gwasanaeth Gwawdio yn ailddigwydd Mae'r cynllun gofal yn methu â mynd i'r afael ag amrywiaeth oedolyn a'r anghenion cysylltiedig am gyfnod byr	Mynediad annheg at ddarpariaeth gwasanaeth o ganlyniad i fater amrywiaeth Methiant cyson i fodloni anghenion gofal/cymorth penodol sy'n gysylltiedig ag amrywiaeth Targedu parhaus ac aml gan eraill yn y gymuned sy'n manteisio ar oedolyn mewn perygl Tynnu coes gan berson mewn safle o ymddiriedaeth	Peidio â chael mynediad at wasanaethau hanfodol Gwadu hawliau sifil e.e. pleidleisio, gwneud cwyn Codi cywilydd neu fgythytiadau yn rheolaidd Gwrthod deiet priodol i unigolyn, mynediad i gymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n gysylltiedig â'i ffydd neu gredoau, neu beidio â defnyddio'r enw sydd orau gan y person Sicrhau bod oedolyn mewn perygl yn cymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n amhriodol i'w ffydd neu gredoau	Troseddau casineb yn arwain at anaf/triniaeth feddygol frys/ofn am ei fywyd Troseddau casineb yn arwain at anaf difrifol neu ymgais i lofruddio, a Thrais ar Sail Anrhydedd Camfanteisio ar oedolyn mewn perygl ar gyfer recriwtio neu radicaleiddio i weithgaredd cysylltiedig â therfysgaeth Anffurfio organau cenhedlu benywod

CAMDRINIAETH ARIANNOL

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYFN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. <i>Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu</i>		Rhaid gwneud <i>Atgyfeiriad Diogelu</i>		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen <i>Atgyfeiriad Diogelu</i> os bydd pryderon yn ailddigwydd neu yn cael eu huwchgyfeirio		Gellir ystyried <i>Adolygiad Ymarfer Oedolion</i> neu <i>MAPP</i>		
<p>Nid yw arian yn cael ei reoli'n ddiogel neu'n cael ei gofnodi'n briodol – un digwyddiad a dim niwed wedi ei achosi</p> <p>Un digwyddiad o aelod o staff yn elwa'n bersonol ar y cymorth y mae'n ei gynnig i ddefnyddwyr gwasanaeth mewn ffordd nad yw'n golygu camddefnyddio arian mewn gwirionedd, e.e. ychwanegu pwyntiau ar ei gerdyn teyrngarwch siop ef/hi ei hun</p> <p>Un digwyddiad o berson sy'n dal Atwrneiaeth Arhosol ar gyfer Eiddo a Materion Ariannol, wedi defnyddio cyllid y rhoddwr yn amhriodol sy'n cynnwys swm bach o arian, lle nad achoswyd unrhyw niwed. Dylid cryfhau cyngor a chanllawiau yn ymwneud â'r Cod Ymarfer ar gyfer Atwrneiod dan Ddeddf Galluedd Meddyliol 2005 (Pennod 7, a 7.50-7.74 yn benodol).</p>	<p>Arian ddim yn cael ei reoli'n ddiogel na'i gofnodi'n briodol ar fwy nag un achlysur</p> <p>Oedolyn ddim yn cael ei gynnwys yn rheolaidd mewn penderfyniadau ynghylch y modd y caiff ei arian ei wario neu ei gadw. Nid yw gallu yn hyn o beth yn cael ei ystyried yn briodol ac nid oes tystiolaeth o bwysau gormodol na gorfodaeth.</p> <p>Methiant gan berthynas i dalu ffioedd gofal / taliadau pan na fo unrhyw niwed wedi digwydd</p> <p>3^{ydd} parti yn camddefnyddio arian Oedolyn mewn Perygl</p>	<p>Arian oedolyn yn cael ei gadw mewn cyfrif banc ar y cyd, trefniadau aneglur ar gyfer rhannu cyfalaf a llog yn deg</p> <p>Oedolyn yn cael ei rwystro rhag cael mynediad at ei arian neu ei eiddo ei hun</p> <p>Mae pryderon y gall person sy'n dal Atwrneiaeth Arhosol ar gyfer Eiddo a Materion Ariannol person fod yn camddefnyddio arian y person yn gyson ac nad yw'n gweithredu er ei les pennaf a/neu efallai ei fod yn elwa'n ariannol o'i safle fel Atwrnai ac nad yw'n ymddangos ei fod yn gweithredu'n unol â chod ymarfer y Ddeddf Galluedd Meddyliol ar gyfer Atwrneiod.</p>	<p>Camddefnyddio / camfeddiannu eiddo, meddiannau neu fudd-daliadau gan berson mewn safle o ymddiriedaeth neu reolaeth</p> <p>Materion ariannol personol yn cael eu tynnu o reolaeth oedolyn heb awdurdod cyfreithiol na chydysyniad</p> <p>Diffyg talu ffioedd gofal / taliadau yn barhaus a'r oedolyn mewn perygl yn dioddef gofid neu niwed drwy fod heb unrhyw lwfans personol neu berygl o gael ei droi allan / terfynu gwasanaethau</p>	<p>Twyll / camfanteisio sy'n ymwneud â budd-daliadau, incwm, eiddo neu Ewyllys</p> <p>Dwyn arian neu eiddo</p> <p>Troseddau trothwy'r drws / sgamiau ariannol</p>

PENODOL I DALIADAU UNIONGYRCHOL – mae hyn yn ymwneud ag unrhyw un sy'n rheoli materion arinnol ar ran yr oedolyn mewn perygl

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu		Rhaid gwneud Atgyfeiriad Diogelu		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen Atgyfeiriad Diogelu os bydd pryderon yn ailddigwydd neu yn cael eu huwchgfyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
<p>Mae ffurflenni ariannol taliadau uniongyrchol yn dangos taliadau am wariant anawdurdodedig. Un camgymeriad –dychwelwyd y taliad</p> <p>Un digwyddiad o dderbynnydd taliad uniongyrchol yn elwa o log ar gyfrif taliadau uniongyrchol</p> <p>Taliad uniongyrchol yn cael ei ddefnyddio'n hyblyg i ateb anghenion y defnyddiwr ond nid fel y'i disgrifir yn y cynllun cymorth</p> <p>Gormod o arian yn aros yn y cyfrif taliad uniongyrchol yn cael ei ddefnyddio i ddibenion heblaw y cynllun cymorth, e.e. biliau cyfleusterau neu offer. Camddealltwriaeth bosibl neu, os amheuir twyll, uwchgyfeiriwch fel trosedd bosibl</p> <p>Canfod bod y person cymwys fel Cynorthwydd Personol yn gweithio yn y wlad yn anghyfreithlon. Dim niwed wedi ei achosi, ond dileu cyfrifoldeb y person cymwys, diswyddo'r Cynorthwydd Personol.</p>	<p>Gormodedd mawr yng nghyfrifon y defnyddiwr sy'n dangos efallai nad oes gofal yn cael ei ddarparu</p> <p>Taliad uniongyrchol heb ei drefnu'n gywir er gwaethaf cyngor ac arweiniad, e.e. Cynorthwydd Personol heb ei drefnu gyda Chyllid a Thollau ei Mawrhydi (HMRC); dim trywydd archwilio ar gyfer taliadau (h.y. dim amserlenni awdurdodedig, dim slip cyflog na phrawf o dalu anfoneb); dim yswiriant atebolrwydd</p> <p>Taliadau mewn arian parod wedi eu gwneud yn erbyn cyngor heb ddim tystiolaeth o'r taliad a gofal heb ei ddarparu</p> <p>Cafwyd gwybodaeth bod gan y person cymwys neu'r Cynorthwydd Personol gollfarn droseddol sy'n peri pryder ynghylch ei addasrwydd ar gyfer y rôl</p>	<p>Patrwm o wariant anawdurdodedig gan berson yn gweithredu ar ran yr oedolyn mewn perygl gydag esboniad annigonol.</p> <p>Patrwm o beidio â thalu biliau/cyflog y Cynorthwydd Personol dro ar ôl tro, yn golygu bod gofal yn cael ei dynnu'n ôl</p> <p>Taliadau wedi eu gwneud o gyfrif taliad uniongyrchol am wariant heb ei awdurdodi gan y person cymwys, heb fod yn y cynllun cymorth</p> <p>Y Person Cymwys ddim yn gallu darparu tystiolaeth i ddangos ei fod yn rheoli'r taliad uniongyrchol</p>	<p>Nid yw'r Taliad Uniongyrchol yn cael ei wario ar beth neu'r cyfan o'r gofal yn y cynllun cymorth, gan arwain at esgeulustod</p> <p>Afreoleidd-dra ar ffurflenni ariannol yn arwain at geisiadau am ragor o dystiolaeth sy'n cael eu hanwybyddu'n barhaus gan y Person Cymwys neu mae camau osgoi yn cael eu cymryd, gan gynnwys osgoi ymdrechion i adolygu'r person ar y taliad uniongyrchol</p>	<p>Camddefnyddio / camfeddiannu'r taliadau uniongyrchol gan un arall, gan gynnwys:</p> <p>Unigolyn mewn safle o ymddiriedaeth neu berson cymwys, e.e. Mae'r Person Cymwys yn defnyddio peth o'r Lwfans Personol neu amser asiantaeth ar gyfer ei anghenion ei hun, ac mae'r unigolyn yn cael ei esgeuluso</p> <p>Creu Cynorthwydd Personol dychmygol lle mae'r taliad yn mynd mewn gwirionedd i'r Person Cymwys</p> <p>Mae oedolyn mewn perygl yn camddefnyddio / camfeddiannu taliad uniongyrchol y derbynnydd, ond o dan orfodaeth rhywun arall</p>

CAMDRINIAETH SEFYDLIADOL/GYFUNDREFNOL

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. <i>Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu</i>		Rhaid gwneud <i>Atgyfeiriad Diogelu</i>		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen <i>Atgyfeiriad Diogelu</i> os bydd pryderon yn ailddigwydd neu yn cael eu huwchgwyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
<p>Diffyg ysgogiad / siawns i gymryd rhan mewn cyfleoedd cymdeithasol a hamdden - dim niwed yn digwydd</p> <p>Yn y tymor byr, person ddim yn cael digon o lais neu ran mewn rhedeg y gwasanaeth</p> <p>Mae dylunio gwasanaeth lle mae grwpiau o ddefnyddwyr gwasanaeth yn byw gyda'i gilydd yn amhriodol - dim niwed yn digwydd</p> <p>Un digwyddiad o staffio isel oherwydd amgylchiadau annisgwyl, er gwaethaf ymdrech y rheolwr i fynd i'r afael â'r broblem - dim niwed wedi ei achosi</p>	<p>Diffyg ysgogiad / siawns i gymryd rhan mewn cyfleoedd cymdeithasol a hamdden - a dim gwelliant ar ôl derbyn cyngor.</p> <p>Gwadu unigoliaeth a chyfleoedd i ddefnyddwyr gwasanaeth wneud dewisiadau gwybodus a chymryd risgiau cyfrifol</p> <p>Nid yw'r dogfennau cynllunio gofal yn canolbwyntio ar y person</p> <p>Peidio â chaniatáu mynediad i oedolyn mewn perygl at gymorth proffesiynol a gwasanaethau, megis eiriolaeth. Arferion gofal gwael, anwybodus neu hen ffasiwn. Dim niwed sylweddol</p> <p>Mwy nag un digwyddiad o lefelau staffio isel, dim trefniadau wrth gefn yn eu lle. Dim niwed wedi ei achosi</p>	<p>Trefn ddyddiol ddiwyro neu anhyblyg</p> <p>Urddas y defnyddiwr gwasanaeth wedi ei danseilio, e.e. diffyg preifatrwydd yn ystod cymorth gydag anghenion gofal personol; dillad, dillad isaf a danedd gosod ac ati yn cael eu rhannu.</p> <p>Methiant i chwythu'r chwiban ar faterion difrifol pan fydd gweithdrefnau mewnol i dynnu sylw at faterion wedi eu dihysbyddu</p> <p>Methiant i gyfeirio datgeliad am gamdriniaeth</p> <p>DNACPR amhriodol neu anghyflawn (Peidiwch â Cheisio Adfywio'r Galon a'r Ysgyfaint) – gweler <i>trothwyon esgeulustod tud. 18</i></p> <p>Arweiniodd un digwyddiad o staffio isel at niwed i fwy nag un person</p>	<p>Cam-drin un neu ragor o oedolion mewn perygl, megis codi a chario anniogel</p> <p>Methiant i adrodd, monitro neu wella arferion gofal gwael</p> <p>Amgylcheddau byw anniogel a budr</p> <p>Methiant i gynorthwyo oedolyn mewn perygl i gael mynediad at driniaethau iechyd a/neu ofal</p> <p>Ymateb i ymddygiadau heriol drwy gosbi</p> <p>Achosion ailadroddus o lefel staffio isel yn arwain at niwed i fwy nag un person</p>	<p>Staff yn camddefnyddio eu sefyllfa o rym dros ddefnyddwyr gwasanaeth</p> <p>Defnyddio gormod o feddyginiaeth a/neu gyfyngiadau amhriodol i reoli ymddygiad. Triniaeth wael gyffredinol, yn gyson</p> <p>Amgylcheddau byw plaen neu lwm sy'n achosi amddifadedd synhwyraidd</p> <p>Amddifadu o ryddid heb gael ei awdurdodi drwy broses gyfreithiol</p> <p>Lefelau staffio isel sy'n arwain at anafiadau difrifol neu farwolaeth i fwy nag un person (dynladdiad corfforaethol)</p>

HUNAN-ESGEULUSTOD

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu		Rhaid gwneud Atgyfeiriad Diogelu		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen Atgyfeiriad Diogelu os bydd pryderon yn aiddigwydd neu yn cael eu huwchgfyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
Arwydd o esgeuluso ei hun, e.e. hylendid personol, ymddangosiad blêr	Arwydd o esgeuluso ei hun, e.e. hylendid personol, ymddangosiad blêr Oedolyn sy'n byw mewn amodau gwael, ac yn ei esgeuluso ei hun Arwydd o'r effaith bosibl ar iechyd	Arwydd o esgeuluso ei hun, e.e. hylendid personol, ymddangosiad blêr Oedolyn sy'n byw mewn amodau gwael, ac yn ei esgeuluso ei hun; a Tystiolaeth o effaith ar iechyd; a Amodau byw budr; a Gwrthwynebu neu wrthod cynnig o gymorth a/neu wasanaethau	Tystiolaeth o hunan esgeulustod e.e. hylendid personol, ymddangosiad blêr; a Oedolyn sy'n byw mewn amodau gwael, ac yn ei esgeuluso ei hun; a Tystiolaeth o effaith ar iechyd; a Amodau byw budr ac anaddas; a Nam gwybyddol, nam ar y synhwyrau, symudedd gwael neu gamddefnyddio sylweddau; a Perygl tân posibl; a Gwrthwynebu neu wrthod cynnig o gymorth a/neu wasanaethau	Tystiolaeth o hunan esgeulustod e.e. hylendid personol, ymddangosiad blêr; a Oedolyn sy'n byw mewn amodau gwael, ac yn ei esgeuluso ei hun; a Tystiolaeth o effaith ar iechyd; a Amodau byw fudr ac anaddas; a Nam gwybyddol, nam ar y synhwyrau, symudedd gwael neu gamddefnyddio sylweddau; a Perygl tân posibl a nodwyd; a Tystiolaeth glir o risg iddo'i hun ac eraill; a Gwrthwynebu neu wrthod cynnig o gymorth a/neu wasanaethau
Mewn achosion o HUNAN-ESGEULUSO mae lefel y niwed yn cynyddu gyda phob categori – yn gwaethygu o ddewis person i fyw mewn amodau gwael gydag <u>ychydig neu ddim</u> perygl iddo ef ei hun <u>a/neu eraill</u> <u>hyd at</u> y dewisiadau hynny sy'n creu <u>perygl sylweddol</u> iddo ef ei hun <u>a/neu eraill</u> .				
+		+		=

Commented [OR1]:

CAETHWASIAETH FODERN

ATAL drwy weithredu amgen		AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu		
Mae angen rheolaeth briodol yn lleol neu ar lefel asiantaeth a chadw cofnod o'r camau a gymerwyd. e.e. Atgyfeiriad Ymarfer Gwael / Safon Gwasanaeth neu ddatrysiad drwy Reoli Gofal / Cwynion / Disgyblu		Rhaid gwneud Atgyfeiriad Diogelu		
Dim niwed na risg o hynny Risg isel o niwed	Niwed posibl neu risg o hynny Risg canolig o niwed	Tebygolrwydd o Niwed Sylweddol neu risg o hynny Risg Sylweddol / Critigol o niwed		
Mae angen Atgyfeiriad Diogelu os bydd pryderon yn aiddigwydd neu yn cael eu huwchgwyfeirio		Gellir ystyried Adolygiad Ymarfer Oedolion neu MAPF		
Ystyrir bod yr holl bryderon ynglŷn â chaethwasiaeth fodern o lefel sylweddol →		Rhyddid cyfyngedig i symud. Cael eu gorfodi i weithio am ychydig neu ddim tâl. Ychydig neu ddim mynediad at ofal meddygol a deintyddol. Dim mynediad at fudd-daliadau priodol	Mynediad cyfyngedig at fwyd neu loches Cael eu symud yn rheolaidd (masnachu) i osgoi cael eu darganfod Colli pasbort neu ddogfennau adnabod.	Camfanteisio rhywiol. Llwg. Dim rheolaeth dros symudiadau / carcharu Priodas orfodol. Camfanteisio ar hyd 'Llinellau Sirol'

CAMDRINIAETH A CHAMFANTEISIO AR-LEIN, gan gynnwys Y CYFRYNGAU CYMDEITHASOL

Mae angen i bob asiantaeth fod yn ymwybodol o bwysigrwydd y cyfryngau cymdeithasol mewn camfanteisio ar bobl agored i niwed. Gall pobl gael eu paratoi gan unigolion neu gangiau drwy'r rhyngwrwd ac yn uniongyrchol drwy ffonau symudol. Gall y cam-drin fod mewn ffurfiau amrywiol megis masnachu pobl, camfanteisio rhywiol, radcaleiddio, cam-drin ariannol a derbyn a rhannu delweddau anwedus ar-lein.

Mae angen i asiantaethau fod yn ymwybodol y gall y mathau hyn o gam-drin ddigwydd heb i'r dioddefwr adael ei gartref. Mae disgwyl i bob asiantaeth adrodd am bryderon wrth yr Awdurdod Lleol os oes ganddynt achos rhesymol i amau bod person mewn perygl o gael ei gam-drin fel y'i diffinnir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru), mae hyn yn cynnwys cam-drin a all ddigwydd dros y rhyngwrwd a'r cyfryngau cymdeithasol.

LLINELLAU SIROL

Mae 'Llinellau Sirol' yn disgrifio sefyllfaoedd lle mae'r unigolyn, neu grŵp yn fwy aml, yn ymsefydlu ac yn rhedeg rhif (llinell) ffôn mewn ardal y tu allan i'w hardal arferol er mwyn gwerthu cyffuriau yn uniongyrchol i ddefnyddwyr ar lefel y stryd. Mae hyn fel arfer yn cynnwys grŵp o ardal drefol yn ehangu eu gweithrediadau drwy goesi ffiniau heddluoedd i ardaloedd mwy gwledig, h.y. heddlu sirol. Mae menter 'llinellau Sirol' bron bob amser yn golygu camfanteisio ar bersonau sy'n agored i niwed.

Mae'n hanfodol i fenter llinellau sirol nodi safleoedd posibl i weithredu ohonynt. Maent yn llwyddo i sefydlu'r manau hyn mewn nifer o ffyrdd, gan amlaf drwy gamfanteisio ar ddefnyddwyr cyffuriau lleol. Cyflawnir hyn naill ai drwy dalu iddynt mewn cyffuriau, drwy adeiladu dyled gyffuriau neu drwy ddefnyddio bygythiadau a/neu drais er mwyn eu gorfodi; adwaenir yr arferiad hwn fel 'cwcwio'. Mewn achosion eraill, mae aelodau'r grŵp wedi mynd i mewn i berthynas â merched agored i niwed er mwyn defnyddio'u tai. Os amheuir bod camfanteisio 'llinellau sirol' yn digwydd ar oedolyn mewn perygl, dylid hysbysu'r heddlu a chyflwyno MARF.

PRYDERON YNGHYLCH YMARFER GWael / SAFONAU GWASANAETH – yn ymwneud â Gwasanaethau a Gontractwyd gan yr Awdurdod Lleol

ATAL drwy weithredu amgen	AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu
Honiadau nad ydynt efallai yn cyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu, ond yr ymdrinnir â hwy drwy asesiad ac ymyriad rheoli gofal a/neu drefniadau monitro contract.	Honiadau sy'n debygol o gyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu
Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y PPSSRF	Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y MARF
<p>Ymarfer gwael/Safonau gwasanaeth</p> <p>Nid yw person yn derbyn y cymorth angenrheidiol i gyrraedd y toiled i gynnal ei ymataliaeth, neu gael cymorth priodol megis newid padiau anymataliaeth ar un achlysur.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Digwyddiad mynych, neu un sy'n digwydd i fwy nag un oedolyn.</p> <p>Niwed: poen, rhwymedd, colli urddas a hunan-hyder, problemau croen.</p> <p>Os yw hyn yn ddigwyddiad cyffredin yn y lleoliad, neu os nad oes unrhyw bolisiau neu brotocolau ar waith ynghylch cymorth gydag anghenion ymataliaeth, mae yn croesi'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>
<p>Ymarfer gwael</p> <p>Nid yw person, y gwyddys ei fod yn dueddol i gael briwiau gwasgu, wedi'i asesu'n ffurfiol mewn perthynas â rheoli man gwasgu, ond nid oes niwed i'w weld hyd yn hyn.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Nid yw person wedi cael ei asesu'n ffurfiol/ni ofynnwyd am gyngor gyda golwg ar reoli man gwasgu, neu ni chafodd y cynllun ei ddilyn.</p> <p>Niwed: difrod i feinwe y gellid ei osgoi.</p> <p>Os yw hwn yn ddigwyddiad cyffredin yn y lleoliad, neu os nad oes unrhyw bolisiau neu brotocolau ar waith neu dystiolaeth fod gan staff wybodaeth am risgiau briwiau gwasgu, mae yn croesi'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>
<p>Ymarfer gwael</p> <p>Nid yw'r person yn derbyn y cymorth a argymhellir i gynnal symudedd ar un achlysur.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Digwyddiad mynych, neu un sy'n digwydd i fwy nag un oedolyn gan arwain at anawsterau symud.</p> <p>Niwed: colli symudedd, hyder ac annibyniaeth.</p> <p>Os bydd yr arfer hwn yn amlwg drwy'r holl gartref gofal/ysbyty/asiantaeth gofal ac nid yn cael ei achosi gan un aelod o staff yn unig, bydd hwn yn croesi'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>

ATAL drwy weithredu amgen	AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu
<p>Honiadau nad ydynt efallai yn cyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu, ond yr ymdrinnir â hwy drwy asesiad ac ymyriad rheoli gofal a/neu drefniadau monitro contract.</p>	<p>Honiadau sy'n debygol o gyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu</p>
<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y PPSSRF</p>	<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y MARF</p>
<p>Ymarfer gwael Gweithdrefnau symud a gafael priodol heb eu dilyn neu staff heb eu hyfforddi a ddim yn gymwys i ddefnyddio'r offer sydd ei angen, ond nid yw'r person yn profi niwed.</p>	<p>Cam-drin posibl Mae person yn cael ei anafu neu mae diffyg defnyddio'r gweithdrefnau symud a gafael priodol, yn gwneud hyn yn debygol iawn o ddigwydd. Niwed: anafiadau megis codymau a thorri esgyrn, niwed i'r croen, diffyg urddas. Os yw'r arferion hyn yn amlwg drwy'r holl gartref gofal/ysbyty/asiantaeth gofal ac nid yn cael ei achosi gan un aelod o staff yn unig, bydd hyn yn croesi'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>
<p>Ymarfer gwael Person wedi cael ei asesu'n ffurfiol o dan y Ddeddf Galluedd Meddyliol ac yn analluog i adnabod perygl e.e. oddi wrth draffig. Nid yw'r camau a gymerir i'w amddiffyn y rhai 'lleiaf cyfyngol'. Mae angen adolygu'r camau ac angen efallai atgyfeirio ar gyfer Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid. Monitro drwy'r Tîm Diogelu rhag Colli Rhyddid</p>	<p>Cam-drin posibl Mae cyfyngu/amddifadu o ryddid posibl yn digwydd (e.e. ochrau cot, drysau wedi eu cloi, meddyginiaeth) ac nid yw'r person wedi cael ei atgyfeirio am asesiad Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid, er bod hyn wedi cael ei argymhell. Mae'r budd pennaf wedi ei anwybyddu neu ei gymryd yn ganiataol. Tîm Diogelu Oedolion a Threfniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid</p>
<p>Ymarfer gwael Aelod o staff yn siarad â pherson yn anghwrtais unwaith, yn sarhaus ac mewn ffordd sy'n bychanu neu ffordd amhriodol arall. Nid yw parch tuag ato a'i urddas yn cael eu cynnal, ond nid yw'n ofidus.</p>	<p>Cam-drin posibl Digwyddiad mynych, neu un sy'n digwydd i fwy nag un person. Mae geiriau sarhaus yn cynnwys camdriniaeth wahaniaethol, e.e. hiliol, homoffobig. Niwed: gofid, digalondid. Gall cam-drin o fathau eraill fod yn digwydd gan nad yw hawliau ac urddas yn cael eu parchu Os yw'r arferiad hwn yn amlwg drwy'r holl gartref gofal/ysbyty/asiantaeth gofal ac nid yn cael ei gyflawni gan un aelod o staff yn unig, bydd hyn yn croesi'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>

ATAL drwy weithredu amgen	AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu
<p>Honiadau nad ydynt efallai yn cyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu, ond yr ymdrinnir â hwy drwy asesiad ac ymyriad rheoli gofal a/neu drefniadau monitro contract.</p>	<p>Honiadau sy'n debygol o gyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu</p>
<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y PPSSRF</p>	<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y MARF</p>
<p>Ymarfer gwael</p> <p>Caiff person ei ryddhau o'r ysbyty heb gynllunio digonol ar gyfer rhyddhau, gweithdrefnau heb eu dilyn, ond nid oes niwed yn digwydd</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Person yn cael ei ryddhau gyda chynllunio ar gyfer rhyddhau yn annigonol iawn, gweithdrefnau cynllunio heb eu dilyn, a dioddef niwed sylweddol o ganlyniad.</p> <p>Niwed: gofal heb ei ddarparu, yn arwain at risgiau a/neu ddirywiad mewn iechyd a hyder; aildderbyn i'r ysbyty y gallid bod wedi ei osgoi.</p> <p>Os bydd y digwyddiad yn dangos cynllunio gwael ar gyfer rhyddhau drwy'r holl ysbyty, ymddiriedolaeth neu ar un ward benodol, rhaid ystyried camau adfer brys, naill ai drwy ymchwiliad gwasanaeth cyfan diogelu oedolion neu strategaethau gwella ansawdd.</p>
<p>Ymarfer gwael</p> <p>Nid yw'r unigolyn yn derbyn ymweliad gofal cartref a drefnwyd ac nid oes cyswllt arall yn cael ei wneud i holi am ei les, nid oes unrhyw niwed yn digwydd.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Nid yw'r unigolyn yn derbyn ymweliad(au) gofal cartref a drefnwyd ac nid oes cyswllt arall yn cael ei wneud i holi am ei les, neu mae galwadau yn cael eu colli i fwy nag un oedolyn mewn perygl.</p> <p>Niwed: colli pryddau bwyd a meddyginiaeth; perygl o niwed sylweddol gan gynnwys esgeulustod.</p> <p>Os yw'r arferiad hwn yn amlwg drwy'r holl asiantaeth gofal ac nid yn cael ei gyflawni gan un aelod o staff yn unig, bydd hyn yn croesi'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>

ATAL drwy weithredu amgen	AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu
<p>Honiadau nad ydynt efallai yn cyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu, ond yr ymdrinnir â hwy drwy asesiad ac ymyriad rheoli gofal a/neu drefniadau monitro contract.</p>	<p>Honiadau sy'n debygol o gyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu</p>
<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y PPSSRF</p>	<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y MARF</p>
<p>Ymarfer gwael</p> <p>Person sydd ag ymddygiad heriol, y mae ei gynllun gofal personol yn nodi na ddylai fynd i'r dref leol heb ddau aelod o staff yn ei gynorthwyo, yn cael ei gymryd allan gan un aelod o staff, i osgoi siom, pan oedd y gweithiwr arall wedi dweud ei fod yn sâl ar y funud olaf. Ni ddigwyddodd unrhyw niwed.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Un aelod o staff sy'n mynd â pherson allan yn rheolaidd heb ddim adolygiad o'r cynllun gofal, ac felly mae'r person yn cael ei roi mewn perygl yn rheolaidd.</p> <p>Niwed: gallai ei niweidio ei hun neu eraill.</p> <p>Os yw hyn yn ddangosydd ymarfer gwael gan nifer o aelodau o staff, neu reolaeth wael yn y lleoliad, a/neu gallai effeithio ar eraill, dylid ystyried ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>
<p>Ymarfer gwael</p> <p>Nid yw oedolyn mewn perygl, sydd mewn poen neu sydd angen gofal meddygol fel arall, megis gofal deintyddol, optegol, asesiad clyw, gofal traed neu therapi, ar un achlysur, yn derbyn mewn ffordd amserol y sylw meddygol gofynnol / y gofynnwyd amdano.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Mae'r oedolyn mewn perygl yn derbyn gwasanaeth meddygol amlwg israddol, neu ddim gwasanaeth, ac mae hyn yn debygol o fod oherwydd ei anabledd neu ei oedran, neu oherwydd esgeulustod ar ran y darparwr.</p> <p>Niwed: poen, gofid a dirywiad yn ei iechyd.</p> <p>Os oes tystiolaeth bod hyn yn effeithio ar eraill hefyd neu bod yna broblem systemig o fewn gwasanaeth y darparwr, mae'n rhaid dechrau ymchwiliad gwasanaeth cyfan</p>
<p>Ymarfer gwael gan ddarparwr tai</p> <p>Mae'n hysbys bod person yn byw mewn tŷ sy'n ei osod mewn perygl oddi wrth gymdogion neu eraill yn y gymuned sy'n manteisio arno, ac mae'r adran / gymdeithas dai yn araf i ymateb i'w gais am gael symud tŷ ar frys ond nid oes niwed wedi digwydd.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Mae'r darparwr tai yn methu ag ymateb o fewn amserlen ddiffiniedig a phriodol i fynd i'r afael â'r risg a nodwyd. Mae niwed yn digwydd</p> <p>Niwed: cam-drin emosïynol, corfforol, ariannol.</p>

ATAL drwy weithredu amgen	AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu
<p>Honiadau nad ydynt efallai yn cyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu, ond yr ymdrinnir â hwy drwy asesiad ac ymyriad rheoli gofal a/neu drefniadau monitro contract.</p>	<p>Honiadau sy'n debygol o gyrraedd y trothwy ar gyfer y Broses Ddiogelu</p>
<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y PPSSRF</p>	<p>Rhaid adrodd am bryderon o'r natur yma wrth yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y MARF</p>
<p>Teulu – diffyg cydweithredu</p> <p>Methiant aelod o'r teulu neu atwrnai i dalu'r cyfraniad y cytunwyd arno at gost gofal preswyl, ond mae'r preswlydd yn dal i gael ei lwfans personol ac nid yw'r lleoliad mewn perygl (dylid ei drin fel methiant i gwrdd â dyled gyfreithlon).</p>	<p>Teulu – diffyg cydweithredu</p> <p>Methiant aelod o'r teulu neu atwrnai i dalu'r cyfraniad y cytunwyd arno at gost gofal preswyl yn arwain at beidio â darparu lwfans personol a/neu beryglu'r lleoliad.</p>
<p>Cam-drin posibl</p> <p>Digwyddiad rhwng dau oedolyn sy'n byw mewn lleoliad gofal. Mae un oedolyn yn tapio neu'n taro oedolyn arall ond heb adael dim marc na chlais, ac nid yw wedi codi ofn ar y dioddefwr ac nid oes niwed sylweddol wedi digwydd.</p> <p>neu</p> <p>Mae un oedolyn yn gweiddi ar un arall mewn ffordd fgythiol, nid yw'r dioddefwr wedi dychryn ac ni ddigwyddodd niwed sylweddol.</p>	<p>Cam-drin posibl</p> <p>Digwyddiad y gellid bod wedi ei ragweld a'i atal (gan staff) rhwng dau oedolyn lle mae cleisio, crafiadau neu anafiadau eraill wedi cael eu dioddef a/neu ofid emosiynol wedi cael ei achosi</p> <p>Gall lefel sylweddol o ddigwyddiadau treisgar rhwng oedolion sy'n byw mewn lleoliadau gofal neu iechyd fod yn ddangosydd o agwedd, hyfforddiant, asesiad risg neu reolaeth risg wael y staff, neu oruchwyliaeth/rheolaeth wael ar y gwasanaeth.</p> <p>Dylid ystyried ymchwiliad gwasanaeth cyfan.</p>

CANLLAW TROTHWY CYFLYM AR GYFER GWASANAETHAU SYDD WEDI EU CONTRACTIO GAN AWDURDOD LLEOL

ATAL drwy weithredu amgen	AMDDIFFYN drwy'r Broses Ddiogelu
Isel i Ganolig	Sylweddol i Gritigol
<ul style="list-style-type: none"> • Dim ysgogiad na chyfleoedd i bobl i gymryd rhan mewn gweithgareddau cymdeithasol a hamdden ystyrlon a lle nad oes niwed yn digwydd • Yn y tymor byr, y defnyddwyr gwasanaeth ddim yn cael digon o lais neu gymryd rhan yn y gwaith o redeg y gwasanaeth • Cymysgedd neu grwpiau amhriodol o ddefnyddwyr gwasanaeth yn byw gyda'i gilydd a dim niwed yn digwydd • Un digwyddiad o staffio isel oherwydd amgylchiadau annisgwyl, er gwaethaf ymdrechion y staff i ddatrys y mater a dim niwed yn digwydd • Gwadu unigoliaeth a chyfleoedd i ddefnyddwyr y gwasanaeth wneud dewisiadau gwybodus a chymryd risgiau cyfrifol • Cynllunio gofal ddim yn unigolyn-ganolog, yn canolbwyntio ar ganlyniadau ac yn hybu lles yr unigolyn • Peidio â gadael i oedolyn mewn perygl gael mynediad at gymorth proffesiynol a gwasanaethau, megis eiriolaeth. Ymarfer gofal gwael, anwybodus neu hen ffasiwn. Dim niwed sylweddol. • Mwy nag un digwyddiad o lefelau staffio isel, heb unrhyw drefniant wrth gefn • Trefn ddyddiol ddiwyro neu anhyblyg yn cael blaenoriaeth dros anghenion unigol, gan arwain at... (diffyg lles y preswylwyr / methu â ffynnu) • Urddas y defnyddiwr gwasanaeth wedi ei danseilio, e.e. diffyg preifatrwydd yn ystod cymorth gydag anghenion gofal personol; dillad, dillad isaf a dannedd gosod ac ati yn cael eu rhannu 	<ul style="list-style-type: none"> • Methiant i chwythu'r chwiban ar faterion difrifol pan fydd gweithdrefnau mewnol i dynnu sylw at broblemau wedi eu dihybyddu • Methiant i atgyfeirio datgeliad o gamdriniaeth • DNAR Amhriodol neu anghyflawn (peidiwch â cheisio adfywio'r galon a'r ysgyfaint) • Arweiniodd un digwyddiad o staffio isel at niwed i fwy nag un person • Cam-drin un neu fwy o oedolion mewn perygl, megis codi a chario anniogel • Methiant i adrodd, monitro neu wella arferion gofal gwael • Amgylcheddau byw anniogel a budr • Methiant i gynorthwyo oedolyn mewn perygl i gael mynediad at driniaethau iechyd a/neu ofal • Ymateb i ymddygiadau heriol drwy gosbi • Staffio isel yn digwydd dro ar ôl tro yn arwain at niwed i fwy na un person • Staff yn camddefnyddio eu sefyllfa o rym dros ddefnyddwyr gwasanaeth • Gormod o feddyginiaeth a/neu ddull cyfyngu amhriodol yn cael ei ddefnyddio i reoli ymddygiad. Triniaeth wael yn gyffredin ac yn gyson • Amgylcheddau byw plaen neu foel yn achosi amddifadedd synhwyradd • Amddifadu o ryddid heb ei awdurdodi drwy broses gyfreithiol • Lefelau staffio isel sy'n arwain at anaf difrifol neu farwolaeth i fwy nag un person (dynladdiad corfforaethol) • Meddyginiaeth wedi ei cholli dro ar ôl tro neu gamgymeriadau gweini sy'n effeithio ar 3 neu fwy o oedolion ac yn achosi niwed • Patrwm o wallau gweinyddol cyson neu achos o gamweinyddu bwriadol sy'n arwain at salwch neu farwolaeth mwy nag un unigolyn • Marciau neu friwiau anesboniadwy, toriadau neu olion gafaal ar fwy nag un achlysur ac i fwy nag un unigolyn • Digwyddiad o ofalwr yn syrthio i gysgu yn y nos ar ddyletswydd, gan adael nifer o oedolion mewn perygl • Diffyg cydymffurfio parhaus a gwrthod glynu at bolisiau a gweithdrefnau iechyd a diogelwch

ATODIAD 1

FFURFLEN ATGYFEIRIO DIOGELU OEDOLION DYFED POWYS (MARF)

MANYLION Y PERSON SY'N ATGYFEIRIO:

Enw:	Asiantaeth/Rôl:	Dyddiad:
------	-----------------	----------

Ffôn:	E-bost:	Llofnod:
-------	---------	----------

Ydy'r honiad o gamdriniaeth yn cael ei wneud yn erbyn Person Proffesiynol neu berson sydd mewn cysylltiad ag oedolion mewn perygl drwy ei waith, gan gynnwys gwirfoddolwyr?

GWRTHRYCH YR ATGYFEIRIAD: (Oedolyn mewn Perygl)

Cyfenw:	Enw(au) cyntaf:	Enwau eraill a ddefnyddir:
---------	-----------------	----------------------------

Rhif ID Cleient/Claif:	Rhif GIG:	Statws Priodasol:
------------------------	-----------	-------------------

Dyddiad geni:	Oedran:	Rhyw:	Ethnigrwydd:	Iaith orau:	Angen Dehonglwr: Oes / Na
---------------	---------	-------	--------------	-------------	------------------------------

Cyfeiriad presennol yr Oedolyn mewn Perygl:	Cod post:
---	-----------

Man preswyl arferol yr Oedolyn mewn Perygl os yw'n wahanol i'r uchod, yn cynnwys y cod post:	Ffôn:
--	-------

Oedolion eraill neu blant yn yr eiddo:	Ydynt hwy'n cael eu hystyried mewn perygl? Ydynt/Na/Dim yn gwybod
--	--

Enw'r Meddyg Teulu:	Cyfeiriad y Feddygfa:	Ffôn:
---------------------	-----------------------	-------

PRIF GRŴP CLEIENTIAID: (Oedolyn mewn Perygl)

Henoed Dryslyd ☐	Anabledd Dysgu ☐	Camddefnyddo Sylweddau ☐
Person Hŷn ☐	Iechyd Meddwl Gweithredol ☐	Anawsterau Cyfathrebu (<i>Dywedwch beth</i>):
Nam ar y Golwg ☐	Iechyd Meddwl Organig (e.e. <i>Dementia</i>) ☐	Arall (<i>Dywedwch beth</i>):
Nam ar y Clyw ☐	Anabledd Corfforol ☐	

Unrhyw wybodaeth berthnasol arall ynghylch statws iechyd y cleient:

GWYBODAETH YCHWANEGOL AM Y GWRTHRYCH SY'N CAEL EI ATGYFEIRIO *(Oedolyn mewn Perygl)*

Anghenion gofal arferol y person sy'n cael ei atgyfeirio, os ydynt yn hysbys:	Pam na all yr Oedolyn mewn Perygl ei amddiffyn ei hun?
Pwy sy'n darparu'r rhain:	
Oes gan yr Oedolyn mewn Perygl eiriolwr / oes arno angen eiriolwr? Oes / Na	Pa gamau a gymerwyd i ddiogelu'r Oedolyn mewn Perygl?
Rhowch fanylion:	

GALLUEDD / CYDSYNIAD

Ydy'r Oedolyn mewn Perygl yn wrthrych grym deddfwriaethol, megis DoLS, MHA neu Rym Atrnai? Ydy / Na Dywedwch beth:	Oes yna dystiolaeth i awgrymu nad oes gan yr Oedolyn mewn Perygl y galluedd meddyliol i gydsynio i'r atgyfeiriad hwn? Oes / Na
Perthynas agosaf / Person â chyfrifoldeb cyfreithiol / Cynrychiolydd dewisedig yr Oedolyn mewn Perygl (<i>dilêwch fel bo'n briodol</i>):	Os oes gan yr Oedolyn mewn Perygl y galluedd, ydy ef/hi yn cydsynio i'w wybodaeth gael ei rhannu gydag asiantaethau eraill? Ydy / Na
Perthynas:	Oes yna reswm pwysig i rannu'r pryder hwn heb gydsyniad? (e.e. mae trosedd wedi ei chyflawni, gall eraill fod mewn perygl) Oes / Na
Cyfeiriad:	Os oes, eglurwch pam:
Ffôn:	
Ydy'r Oedolyn mewn Perygl yn gwybod am yr atgyfeiriad? Ydy / Na	
Os na, eglurwch pam:	Ydy'r Oedolyn mewn Perygl wedi cael ei hysbysu y bydd ei wybodaeth yn cael ei rhannu heb gydsyniad, lle bo angen? Do / Naddo

Llofnod yr Oedolyn mewn Perygl (neu'r person â chyfrifoldeb cyfreithiol) yn cydsynio i'r atgyfeiriad: .....

Enw:

Dyddiad:

YNGHYLCH Y GAMDRINIAETH A HONNIR:

Math o gamdriniaeth honedig: (*Ticiwch bob blwch perthnasol*)

Corfforol Rhywiol Emosiynol/Seicolegol Ariannol/Materol Esgeulustod

Ydy hyn yn gamdriniaeth Gyfundrefnol/Sefydliadol? **Os yw'r pryderon yn effeithio ar dri neu ragor o ddefnyddwyr gwasanaeth, yna dim ond un atgyfeiriad sydd ei angen.**

Ble digwyddodd y gamdriniaeth honedig?

Ei gartref ei hun Cartref Gofal - Preswyl Cartref Gofal - Nyrsio Cartref Gofal - Seibiant Cartref Perthynas

Tenantiaeth gyda chymorth Ysbyty Ysbyty – Annibynnol Cartref Grŵp Ymddiriedolaeth y GIG Cartref y Cyflawnwr Gofal Dydd

Addysgol Llety Gwarchod Hosbis Lle Cyhoeddus Arall - Dywedwch beth:

Ydy'r gamdriniaeth yn: Hanesyddol
Cyfredol

Peryglon/pryderon ychwanegol? Cam-drin hiliol Cam-drin domestig Camddefnyddio
Sylweddau

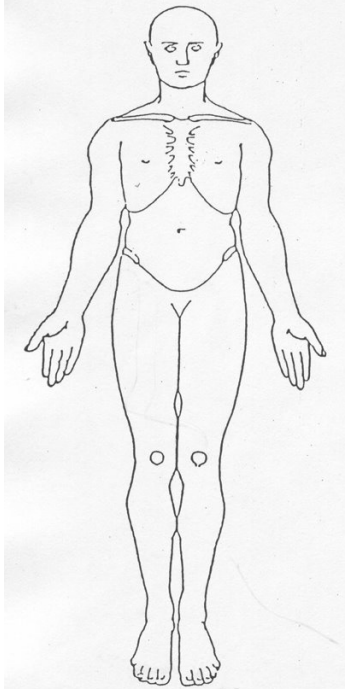
Y RHESWM DROS ATGYFEIRIO / NATUR Y PRYDERON: (*gan gynnwys sut a pham y mae'r pryderon hyn wedi codi, os gwyddoch*)

DISGRIFIAD O'R GAMDRINIAETH HONEDIG NEU'R ANAFIADAU:

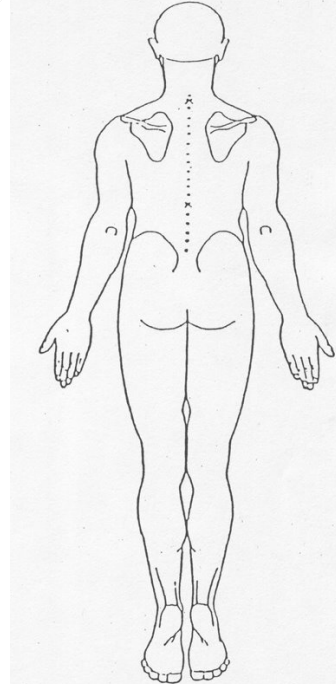
Rhowch fanylion unrhyw anafiadau, marciau, cleisiau, clwyfau ac yn y blaen:

Defnyddiwch yr adran hon i nodi safle unrhyw farciau, cleisiau, clwyfau ac yn y blaen – ar gyfer atgyfeiriadau electronig, llusgwch gylch dros y man a chysylltwch y rhif â rhif disgrifiad yr anaf uchod.

- 1
- 2
- 3

- 4
- 5
- 6

YNGHYLCH Y PERSON(AU) YR HONNIR EU BOD YN GYFRIFOL AM Y GAMDRINIAETH: *(yn cynnwys personau proffesiynol)*

Anhysbys ar hyn o bryd :		Mwy nag un cyflawnwr honedig? Oes / Na <i>(Rhowch fanylion yn y blwch ar y dudalen nesaf)</i>	
Enw:		Cyfeiriad: Ffôn:	
Dyddiad geni:	Oedran:	Perthynas â'r Dioddefwr honedig:	
Asiantaethau Cyflogi'r Cyflawnwr: <i>(Rhestrwch bob un a wyddoch)</i>			Gwirfoddolwr? Ie / Na
Oes yna bersonau eraill agored i niwed, yn cynnwys plant neu oedolion, mewn perygl, y mae'r pryder hwn yn effeithio arnynt?			
Ydy'r cyflawnwr honedig yn Oedolyn mewn Perygl? Ydy / Na / Dim yn gwybod			
Os ydy'r cyflawnwr honedig yn Oedolyn mewn Perygl, oes ganddo'r galluedd i ddeall ei weithredoedd? Oes / Na / Dim yn gwybod			
Ydy'r cyflawnwr honedig yn blentyn? Yes / No / Don't know	Ydy'r cyflawnwr honedig yn gwybod am yr atgyfeiriad? Ydy / Na / Dim yn gwybod	Ydy'r cyflawnwr honedig yn adnabyddus i'r Gwasanaethau Cymdeithasol, Iechyd neu'r Heddlu?	

YNGHYLCH Y BOBL OEDD YN DYST(ION) I'R DIGWYDDIAD(AU):

Enw'r Tyst	Cyfeiriad gan gynnwys y Cod Post	Rhif Ffôn	Perthynas i'r dioddefwr (os o gwbl)	Ydy'r tyst yn blentyn?	Ydy'r tyst yn Oedolyn mewn Perygl?	Ydy'r tyst yn gwybod am yr atgyfeiriad?

PWY SYDD WEDI CODI'R PRYDER?

Enw	Cyfeiriad gan gynnwys y Cod Post	Rhif Ffôn	Perthynas i'r dioddefwr (os o gwbl)	Galwedigaeth / Cyflogwr	Pryd gwnaed y datgeliad

Ydy'r adroddwr yn dymuno aros yn ddienw? Ydy / Na
Os ydy, eglurwch pam: *(ac eithrio personau proffesiynol)*

GWYBODAETH YCHWANEGOL:

BARN Y GWRTHRYCH:

Beth ydy barn a dymuniadau'r Oedolyn mewn Perygl? Beth hoffai'r Oedolyn mewn Perygl ei weld fel canlyniad i'r atgyfeiriad hwn? Beth hoffai ef/hi ei weld yn digwydd?

Nodiadau cyfarwyddyd

Mae "Oedolyn mewn perygl" yn berson 18 mlwydd oed neu hŷn sydd

- Yn cael neu yn wynebu risg o gamdriniaeth neu esgeulustod ac
- Angen gofal a chymorth ac
- O ganlyniad i'r anghenion hynny, mae'n methu â'i amddiffyn ei hun yn erbyn y cam-drin neu'r esgeulustod neu'r perygl o hynny

Gall Oedolion mewn Perygl feddu neu fod heb y galluedd meddyliol i wneud penderfyniadau penodol. Mae Deddf Galluedd Meddyliol 2005 yn nodi:

"Mae person heb alluedd mewn perthynas â mater os yw'n methu â gwneud penderfyniad drosto'i hun ynglŷn â'r mater ar yr amser perthnasol oherwydd nam neu amhariad ar weithrediad y meddwl neu'r ymennydd "

Tybir bod gan berson alluedd oni bai ei fod ef/hi wedi ei asesu fel un analluog i wneud unrhyw un o'r canlynol:

- Deall y wybodaeth sy'n berthnasol i'r penderfyniad; neu
- Gofio gwybodaeth; neu
- Ddefnyddio neu bwysu a mesur y wybodaeth honno fel rhan o'r broses o wneud y penderfyniad; neu
- Gyfleu ei benderfyniad (naill ai drwy siarad, defnyddio iaith arwyddion, ysgrifennu, ac ati)

Nodyn: Byddwch yn ymwybodol o ddiogelwch gwybodaeth wrth rannu neu anfon y ddogfen hon wedi ei llenwi drwy'r e-bost a gofalwch eich bod yn glynu wrth egwyddorion diogelu data a therfynau cyfrinachedd.

ATODIAD 2

FFURFLEN ATGYFEIRIO YMARFER GWael-SAFONAU GWASANAETH DYFED POWYS (PPS)

Mae'r ffurflen atgyfeirio hon i gael ei defnyddio pan fydd ymarfer/safonau gwael yn cael eu canfod gan ddarparwyr gwasanaethau a/neu ofal. Os canfyddir ymarfer/safonau gwael o fewn adeiladau/gwasanaethau'r Bwrdd Lechyd, dylid dilyn prosesau y cytunwyd arnynt (ac nid drwy ddefnyddio y ffurflen hon).

Pryder yw ymarfer gwael sy'n ymwneud ag ansawdd a safonau y gwasanaeth a ddarperir. Elfennau defnyddiol mewn penderfynu a oes ymarfer gwael wedi digwydd, nad yw'n galw am weithredu dan bolisi a gweithdrefn Diogelu i gadw'r oedolyn yn ddiogel, yw cael gwybod a oedd y digwyddiad yn ddigwyddiad 'untro' i un unigolyn, wedi arwain at ddim niwed a/lynteu wedi dangos angen am weithredu diffiniedig?

(Am arweiniad pellach ynghylch Trothwyon Ymarfer gwael / Safonau Gwasanaeth, cyfeiriwch at Ddogfen Ganllaw Trothwyon Diogelu Oedolion CWMPPAS)

MANYLION Y PERSON SY'N ATGYFEIRIO:

Enw:	Asiantaeth/Swyddogaeth:	Dyddiad:	
Perthynas i ddefnyddiwr y gwasanaeth:			
Ffôn:	E-bost:	Llofnod:	
Rhowch fanylion y camau yr ydych chi, fel yr atgyfeiriwr, wedi eu cymryd i fynd i'r afael â'r ymarfer gwael / safon gwasanaeth cyn gwneud yr atgyfeiriad hwn:			
Canlyniad:			

DARPARWR SY'N DESTUN PRYDER : Sylwer: Gwasanaethau a gonacontractiwyd gan yr Awdurdod Lleol yn unig – NID y Bwrdd Lechyd, a fydd yn dilyn prosesau mewnol y cytunwyd arnynt

Enw'r Darparwr:	Math o Wasanaeth:	Rhif Cyfeirio:
Cyfeiriad y Darparwr, gan gynnwys cod post:		Ffôn:
Ydy'r darparwr yn gwybod am yr atgyfeiriad? Ydy / Na / Dim yn gwybod	Ydy'r darparwr yn adnabyddus i'r Gwasanaethau Cymdeithasol, lechyd neu'r Heddlu? Ydy / Na / Dim yn gwybod	

MANYLION DEFNYDDIWR Y GWASANAETH:

Enw:	Rhif Cyfeirio:
Cyfeiriad presennol, gan gynnwys cod post:	Ffôn:
Ydy'r pryder yma wedi effeithio ar unrhyw bersonau eraill agored i niwed, yn cynnwys plant?	

YNGHYLCH YR YMARFER GWael / SAFON GWASANAETH (PP/SS):**Maes pryder pennaf:**

Meysydd eraill o bryder: (*ticiwch yr holl flychau perthnasol*) Agwedd staff Safon gofal gwael Trosiant uchel ymhlith y gofawyr
Maethiad/hydradiad Cynllunio gofal Cofnodi gwybodaeth Meddyginiaeth Colli staff gofal Cyfathrebu gwael
Colli ymweliadau Glanweithdra Torri cyfrinachedd Yr amgylchedd/diwylliant Colli ymweliadau
Ymweliadau cynnar/hwyr Un gofalwr ar ymweliadau mwy nag un gofalwr Gofawyr ddim yn aros am hyd cynlluniedig yr ymweliad
Arweinyddiaeth/Rheolaeth Hyfforddiant Ymgysylltu gwael â Defnyddiwr y Gwasanaeth
Arall – Dywedwch beth:

Dyddiad PP/SS:**Ydy'r PPs/SS wedi ei ddatrys?** Ydy / Na / Dim yn gwybod**MANYLION YR YMARFER / SAFON GWASANAETH GWael:** (*yn cynnwys sut a pham y cododd y pryderon hyn, os ydych yn gwybod*)

PWY SYDD WEDI CODI'R PRYDER?

Enw	Cyfeiriad yn cynnwys Cod Post	Rhif Ffôn	Perthynas â'r dioddefwr (os o gwbl)	Galwedigaeth/Cyflogwr	Pryd gwnaed y datgeliad

Ydy'r adroddwr yn dymuno aros yn ddiennw? Ydy / Na

Os ydy, esboniwch pam: *(nid yw'n cynnwys personau proffesiynol)*

YNGHYLCH Y BOBL OEDD YN DYST(ION) I'R PRYDER(ON):

Enw'r tyst	Cyfeiriad yn cynnwys Cod Post	Rhif Ffôn	Perthynas â'r dioddefwr (os o gwbl)	Plentyn ydy'r tyst?	Ydy'r tyst yn Oedolyn mewn Perygl?	Ydy'r tyst yn gwybod am yr atgyfeiriad?

GWYBOAETH YCHWANEGOL:

BARN Y GWRTHRYCH: *(Os nad oes ar ddefnyddiwr y gwasanaeth eisiau i unrhyw gamau gael eu cymryd, gellir anwybyddu hyn os oes yna eraill a all fod mewn perygl)*

Beth ydy barn a dymuniadau defnyddiwr y gwasanaeth? Beth hoffai defnyddiwr y gwasanaeth ei weld fel canlyniad i'r atgyfeiriad hwn? Beth fyddai ef/hi'n hoffi ei weld yn digwydd?

SYLWER: Byddwch yn ymwybodol o ddiogelwch gwybodaeth wrth rannu neu anfon y ddogfen hon wedi ei llenwi drwy'r e-bost a gofawch eich bod yn glynu wrth egwyddorion diogelu data a therfynau cyfrinachedd.